

MilIEURAMA

Afgiftekantoor
Brussel X

nummer 12
december 1998

**Maandblad
van
de Bond
Beter Leefmilieu**

Redactie en administratie:
Twekerkenstraat 47,
B-1000 Brussel
Tel.: 02/282.17.20 - Fax: 02/230.53.89

- HOELANG NOG WACHTEN OP DE EERSTE VliegRAMP in België?
- KERNwapens binnenkort definitief de wereld uit?
- HOE GROEN is het milieuprogramma van VU-ID21?
- GEZOND én ECOLOGISCH feestvieren. Het kan!
- Spaanse Pyreneeën op zoek naar het échte ECOTOERISME...

Inhoud

Inhoud

Commentaar

Over grenzeloze vrijheid...

2

Omslagverhaal

Over loshangende motoren en afgerukte dakpannen...

3-6

Ledenblad

De milieubeweging kiest het hazenpad...

7

Interview

Met Eloi Glorieux van het Forum voor Vredesactie.
Levend en wel.

8-11

Flitsen

Het gaat niet goed met de pinguïns.
De pesticiden daarentegen...

12

Afval

Stelde u zich ooit al eens de vraag wat er gebeurt met het
GFT-afval dat u netjes aan de deur zet? Wij wel.

13-15

Verkiezingen '99

VU-ID21 ziet de slag om de kiezer wel zitten.
Maar hoe nieuw is het milieuprogramma van de vernieu-
wingsbeweging rond Anciaux en Vankrunkelsven?

16-18

Wet en Mina

Over een omzendbrief die wil aanzetten
tot een krachtadig natuurbeleid.

19

Boek en Milieu

Op zoek naar het nieuws uit de BBL-Dib.

20

Ecotips

Met lekkere, milieuvriendelijke en gezonde tips
voor je feestmaaltijden.

22-23

Frontlijn

De strijd om Doel is nog niet gestreden.
Een nieuw juridisch offensief wordt voorbereid.

24-25

Puzzelen

Met deze maand een gloednieuw gezelschapsspel als inzet.

26

Kalender

Of hoe je ook tijdens een voor de rest vervelende nieuw-
jaarsmaand jouw milieuactiviteitje kan meepikken.

27

Internationaal

Milieurama trok doorheen een aantal nationale parken in de
Spaanse Pyreneeën en raakte best wel gecharmeerd...

28-31

Of het nu gaat om een Nigeriaanse Boeing die een motor verliest of een Roemeense rammekist die een plafond afrukt, in Oostende weten ze er alles van. Net als in de buurt van andere luchthavens bovendien. De wrange smaak van kerosine...

(foto Luc Verhaegen)

C O M M E N T A A R

Icarus achterna

Boven de wolken moet de vrijheid wel grenzeloos zijn...

Een meeslepend liedje dat mensen die hun kost (goed) verdienen met de luchtvaart, soms maar al te letterlijk nemen. Vliegtuigen zorgen boven de wolken voor 12 % van de CO₂ uitstoot veroorzaakt door transport. En ook wat er boven de wolken gebeurt schaadt onze gezondheid.

Maar door de versnippering van de bevoegdheden inzake luchtverkeer is een correct beleid uiterst moeilijk geworden: in België hebben de gewesten wel wat te zeggen over ruimte-inname en geluidsoverlast, maar binnen de milieubeweging merken we dat het gewest dat min of meer strikte normen hanteert (voor ons is dit gelukkig het Vlaamse gewest), de problemen verschuift naar het gewest (Wallonië) dat een minder nauwkeurige wetgeving heeft, armer is en vlugger bezwijkt voor economisch voordeel dat een intensievere activiteit van een secundaire luchthaven zou kunnen meebrengen. De gewestelijke milieukoe- pels uit Vlaanderen, Brussel en Wallonië werken al enkele jaren samen rond de luchtvaartproblematiek en zijn uiterst waakzaam. Iedere uitbreiding, iedere verschuiving van de problemen van de ene naar de andere luchthaven wordt nauwkeurig in de gaten gehouden. Een bewijs dat een federale en ook interna- tionale samenwerking binnen de milieubeweging uiterst noodzakelijk is. Want precies in de luchtvaartproblematiek zijn de Europese wetgeving en de interna- tionale "afspraken" bepalend voor hetgeen er gebeurt. Het scenario van het ver- schuiven van de problemen tussen de luchthavens in België herhaalt zich ook op internationaal niveau: wat is tenslotte de vliegafstand (of de reisduur met de HST) tussen Brussel, Schiphol of Parijs? Een harde noot om te kraken, want het gaat tenslotte om het verzoenen van geluidshinder, ruimte-inname, stank en onveiligheid met snelheid in mobiliteit van mensen en transport van goede- ren, economische ontwikkeling en het luxegevoel dat reizen naar verre landen ons geeft...

Lieve Grauls

C O L O F O N

Milieurama

18de jaargang - Maandblad van de Bond
Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

Redactie en Administratie

Bond Beter Leefmilieu
Tweckerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20 - Fax. 02/230.53.89
email: bblv@pophost.eunet.be
http://www.ecomarkt.net/bbl/

Abonnementen

80 frank (los nummer),
750 frank (jaarabonnement),
1.500 frank (steunabonnement),
1.500 (abonnement buitenland).
Betaling kan op rekeningnummer
001-1475409-18 van Bond Beter
Leefmilieu vzw.

Combi-Abonnementen

Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu
kunnen hun leden een uiterst voordelig
combi-abonnement van Milieurama aan-
bieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog
contact op met het BBL-secretariaat.

Hoofdredacteur en

Verantwoordelijke Uitgever

Lieve Grauls,
Tweckerkenstraat 47, 1000 Brussel

Bindredacteur

Piet Decoster

Werken mee aan dit nummer:

Jo Bultynck, Stefaan Claeys, Ilse Degerickx,
Charles De Buyser, Piet Decoster, Lieve Grauls,
Erik Grietens, Danny Jacobs, Martine Langen,
Bea Lootens, Bart Martens,
Conny Peeters, Valerie Puttevels, Dirk Serneels,
Sandra Van Aerschoot, Jo Van Assche, Johan
Vandewalle, Saar Van Hauwermeiren, Jan
Vanherk, Set Van Houdt, Dirk Van Regenmortel.

Foto's

Frans Geys, Kristel Peeters, Luc Verhaegen

Illustraties

Hilaire

Vormgeving en druk

VUMpress

Copyright

Overname van artikels wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de
inhoud van de opgenomen advertentie.

Papier

Milieurama wordt (uiteraard) gedrukt op
niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is
niet-chloorgebleekt. Gooi deze Milieurama
niet zomaar weg! Geef hem door aan
vrienden of geïnteresseerden. Volledig uit-
gelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje
bij het oud papier!

Hoe lang nog wachten op dé ramp?

Losgeslagen vliegverkeer moet dringend aan banden gelegd.

Een Nigeriaanse Boeing die losjesweg een motor dropt boven Wallonië, een Roemeense Tarohm-rammelbak die het plafond van een Oostends shoppingcenter afrukt, een Sabena-airbus met defect landingsgestel die ternauwernood aan de grond kan worden gezet in Zaventem... De voorbije weken en maanden werd meerdere malen het trieste bewijs geleverd dat het vliegverkeer zichzelf voorbijraast. Een minimale veiligheid is niet langer gegarandeerd. De milieuoverlast overtreft de stoutste verwachtingen. In Europees verband eist de milieubeweging een kordate aanpak van het losgeslagen vliegverkeer. Mens en milieu verdienen beter...

Het is ijskoud wanneer we samen met Robert Belpaeme langsheen de Duinkerkerseweg in Oostende wandelen. Naast ons, amper 100 meter verder, snijdt de startbaan van de Oostendse luchthaven het platte land doormidden. Belpaeme is één van de mensen achter de actiegroep Wiloo, de Werkgroep rondom de Impact van de Luchthaven van Oostende op de Omgeving. "De luchthaven van Oostende is eigenlijk gegroeid uit een Duits militair vliegveld dat tijdens de Tweede Wereldoorlog uiteindelijk nauwelijks werd gebruikt", vertelt hij. Zijn verhaal verdwijnt even in het gebulder van startende motoren. "Dat is één van die vrachtvliegtuigen die dagelijks boven onze daken scheert", schreeuwt hij me toe wanneer een Iljoesjin 76 zich moeizaam lijkt omhoog te trekken. "Die gaat richting Moskou, een vaste bestemming voor vrachtvliegtuigen vanuit Oostende". Enkele weken geleden liep het, alweer, bijna verkeerd af hier in Oostende toen een Roemeens vrachtvliegtuig nauwelijks hoogte kon maken en het dak van een shoppingcenter uit de buurt onder de enorme luchtdruk bezweek. "Juni vorig jaar gebeurde iets gelijkaardig toen een Cypriotische B707 bij het opstijgen enkele verlichtingspaaltjes wegmaaide en een stuk plafond van een kledingzaak naar beneden deed donderen. Achteraf bleek dat het toestel 3.500 kilogram te zwaar geladen was", aldus nog Robert Belpaeme. "En eind november '97 hielden we hier in de buurt ook allemaal de adem in toen een

gelijkaardig toestel van Air Memphis zijn neuswiel niet kreeg uitgeklapt, minutenlang vlak boven onze huizen scheerde en uiteindelijk een spectaculaire noodlanding moest maken. Dat huzarenstukje haalde zelfs het CNN-nieuws".

Eigen dorp eerst?

De problemen van de Oostendse luchthaven zijn uiteraard geen alleenstaand geval. Ook in de buurt van Deurne, Zaventem en Waalse luchthavens zoals Gosselies of Bierset proberen actiegroepen aandacht te vragen voor de problemen waarmee ze door het steeds toenemende luchtverkeer worden geconfronteerd. Neem nu bijvoorbeeld de evolutie van Brussel-Nationaal waar in '97 maar liefst 277.000 vliegbevingen werden geteld. Ter vergelijking: in '88 waren er dat nog 162.000. Een en ander komt neer op een gemiddelde van 760 bewegingen per dag, of gemiddeld één landing of opstijging om de 2 minuten. "Je zal dus maar in de buurt van zo'n aan-vliegroue wonen", zegt Luc De Muylder van de Onafhankelijke Actiegroep Midden-Brabant. "Er is in eerste instantie vanzelfsprekend de geluidsoverlast. Maar de problemen van Brussel-Nationaal zijn specifiek dan dat. Opstijgende vliegtuigen dienen bij voorkeur recht door te vliegen om zo snel

De luchthaven van Zaventem werd de voorbije jaren stelselmatig uitgebreid. Met alle hinder vanden. Voor de milieubeweging is een stop van de uitbouw van alle luchthaveninfrastructuur dan ook een eerste vereiste.

mogelijk hoogte te kunnen winnen zodat het lawaai op de grond dan het snelst verdwijnt. Dat gebeurt nu niet, precies om bepaalde gemeenten uit het Brussels gewest te vermijden". In dat verband verwijst Luc De Muylder naar de actie van een aantal Brusselse burgemeesters die via gerechtelijke weg probeerden af te dwingen dat hun gemeente niet langer zou worden overvlogen: "Hoewel ze hun rechtszaak tegen de Regie der Luchtwezen hebben verloren, zijn deze burgemeesters in de praktijk toch de overwinnaars: Vlaams-Brabant krijgt alle overlast te verwerken".

Ook de plannen voor verdere uitbreiding van de nationale luchthaven en de ideeën voor een nieuwe ontsluitingsweg zorgen voor onrust bij de gemeenten in de buurt. Zo is sprake van een verlenging van een landingsbaan in westelijke richting. "Dit zou nog maar eens een onaanvaardbare geluidsoverlast met zich meebrengen voor de dorpskernen van Nossegem en Sterrebeek", argumenteert Luc De Muylder.

De luchthaven van Deurne blijft de gemeenten beroeren. Volgens BEL is het economisch belang van de luchthaven niet zo absoluut als steeds wordt gesteld. Alternatieve en minder vervuilende transportmiddelen zoals de HST kunnen de economische positie van de Antwerpse regio evenzeer consolideren.

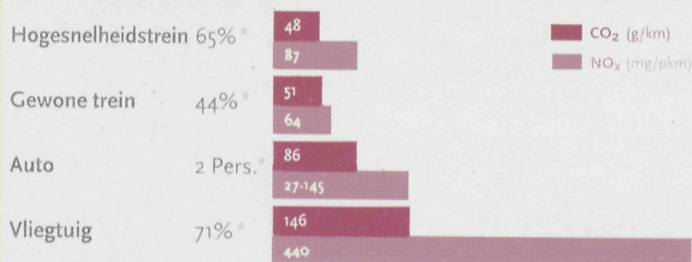
foto: Luc Verhaagen

"Wanneer de overheid het kostenplaatje van deze verlenging gaat berekenen, dan eisen wij dat ook de veroorzaakte waardevermindering van de dorpskernen in rekening wordt gebracht. Het aanvankelijk vooropgestelde bedrag zou er heel wat anders uit zien". De Vlaamse regering stemde, onder druk van de luchthavenlobby, ook in met de aanleg van een nieuwe autoweg vanaf de E40 en de E19 naar de luchthaven. "Zoiets vinden wij onbegrijpelijk", reageert Luc De Muylder. "Het werd de voorbije jaren toch reeds voldoende geïllustreerd dat de impact van bijkomende autowegen, die bovendien vele miljarden uit de Vlaamse begroting happen, voor de bereikbaarheid over de weg minimaal is. Nieuwe wegen zullen de weinige resterende ruimte van onze streek inpalmen, de dorpskernen onleefbaar maken en ze uiteindelijk vernietigen". Maar de Onafhankelijke Actiegroep Midden-Brabant formuleert ook alternatieven: "Wij stellen de maatschappelijke rentabiliteit van de

Vliegtuig meest vervuilende transportvorm

Vliegen is niet alleen een snel en goedkoop middel om mensen en goederen te vervoeren. De andere kant van de medaille is dat vliegverkeer de meest vervuilende manier van vervoer per passagierskilometer is (zie tabel). In de buurt van luchthavens worden zowel het milieu als de omwonenden geconfronteerd met een verslechtering van hun leefomgeving, gezondheidsproblemen, geluid en andere vormen van vervuiling. Op mondiaal vlak beïnvloedt het vliegverkeer de atmosfeer door de vernietiging van de ozonlaag en door bij te dragen aan het broeikaseffect. Op dit moment is het vliegverkeer al verantwoordelijk voor 12% van de CO₂-uitstoot die veroorzaakt wordt door transport.

Emissie per passagierskilometer

*) Bezettingsgraad

(bron: Nederlandse Ministerie van Vervoer, Ruimtelijke Ordening en Milieu, 1995).

luchthaven niet in vraag", zegt De Muylder. "Maar een aantal zaken kan anders. Zo kan je beter werk maken van een meer efficiënte treinontsluiting van de luchthaven. Zoals bijvoorbeeld op de luchthaven van Genève die perfect bereikbaar is via ongeveer 10 treinen per uur. In ons land kan je bijvoorbeeld werk maken van een rechtstreekse spoorverbinding naar de luchthaven vanuit Antwerpen en Leuven, zonder over Brussel te moeten reizen".

Kerosine tast ozonlaag aan

Milieu- en bewonersorganisaties die te kampen hebben met de onaangename gevolgen van het luchtverkeer hebben in 20 Europese landen hun krachten gebundeld in 'The Right Price for Air Travel'. Een campagne van Friends of the Earth die in België wordt gecoördineerd door Bond Beter Leefmilieu (BBL). "Want je moet die hele problematiek uiteraard op mondiaal

Door het ontbreken van een belasting op kerosine, het taxifreeshoppen en BTW-loze vliegtickets geniet de luchtvaart van een oneerlijke concurrentiepositie.

Foto: Frans Gays

niveau bekijken", wijst BBL-beleidscoördinator Rik De Baere op het belang van die globale aanpak. "Het vliegverkeer kende de voorbije jaren over de hele wereld een spectaculaire groei. Het commerciële luchtverkeer steeg in de periode '90-'95 maar liefst

met gemiddeld 6,5% per jaar. Je merkt dat vliegtickets steeds goedkoper worden en dat de infrastructuur bij luchthavens steeds verder uitbreidt". En dat blijft uiteraard niet zonder gevolgen voor het leefmilieu. Rik De Baere: "In de eerste plaats is er de lokale milieuhinder in de onmiddellijke omgeving van de luchthavens die vooral te maken heeft met geluidsoverlast en geurhinder van de kerosine. Maar er zijn ook mondiale effecten. Zo wordt de ozonlaag aangetast door de uitstoot op grote hoogte en heeft luchtvaart ook een toenemende impact op het broeikas effect. Tegen 2015 zal het vliegverkeer maar liefst 300% meer CO2 uitstoten. Op de conferentie van Kyoto is nochtans bepaald dat Europa tegen datzelfde jaar een CO2-reductie van 8% zal moeten realiseren. Maatregelen dringen zich dus op".

En die moeten volgens de milieubeweging op 3 fronten worden uitgevoerd. "In de

U neemt straks in Deurne het vliegtuig naar de kerstmarkt in Londen? Geef er uzelf dan rekenschap van dat vliegen de meest vervuulende manier van vervoer is...

Foto: Frans Gays

Druk rond Deurne wordt opgevoerd:

"Uitgelekte studie doet Vlaamse regering vervallen in 'oude ruimtelijke cultuur'".

Ook de luchthaven van Deurne komt met de regelmaat van de klok in het nieuws. Eind oktober betoogden nog zo'n 500 mensen tegen de mogelijke verlenging van de startbaan. Een actie die werd opgezet door de Verenigde Actiegroepen tegen Uitbreiding Vliegvelde (Vatuv) en BBL. Begin december lekte evenwel ook een studie uit waaruit zou moeten blijken dat een verlenging van de startbaan in Deurne een absolute economische noodzaak is. Begrijpe wie kan...

Volgens de studie van het studiebureau Spiekerman, die in opdracht van de Vlaamse regering werd uitgevoerd,

Foto: Mac Verhaegen

zou een verlenging van de startbaan in Deurne 1,7 miljard frank kosten waardoor de luchthaven over precies 5 jaar rendabel zou zijn. Volgens Erik Grietens van de Stedenbouwwacht is dit evenwel niet aan de orde: "De houding van de Vlaamse overheid is hoogst eigenaardig. Vorig jaar nog keurden regering en par-

lement het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen goed dat bepaalt dat van een uitbreiding van de luchthaven in Deurne 'onder geen beding' sprake kan zijn". Toch liet de Vlaamse regering dus een aantal studies uitvoeren die precies de economische noodzaak van een verlenging moeten aantonen. "Op zijn minst heel bizar", vindt Erik Grietens. "Wanneer durven politici de argumenten van het Structuurplan, die ze zelf hebben onderschreven, eindelijk eens onder ogen zien? Een uitbreiding van de luchthaven van Deurne is in het kader van een goede ruimtelijke ordening totaal onaanvaardbaar. Wanneer de Vlaamse regering toch zou zwichten voor de economische lobbygroepen vervallen we opnieuw in de 'oude ruimtelijke cultuur' waar het Structuurplan precies definitief wilde mee kappen".

► eerste plaats moet worden gewerkt aan een technische verbetering van de toestellen zodat ze zuiniger worden en minder schadelijke gassen uitstoten", licht campagnemedewerkster Ilse Degerickx toe. "Vervolgens zijn ook operationele maatregelen noodzakelijk, bijvoorbeeld het uitwerken van kortere vliegroutes, zodat vliegtuigen niet te lang rond een luchthaven moeten cirkelen. En tenslotte moet door bijvoorbeeld de promotie of verbetering van alternatieven en het ontmoedigen van korte afstandsvluchten ook de vraag verminderd worden". Kernprobleem blijft evenwel dat het vliegverkeer eigenlijk te goedkoop is. Door de fiscale voordelen is deze manier van reizen dan ook een oneerlijke concurrent voor andere transportvormen, niet in het minst voor de HST. "Kerosine is momenteel spotgoedkoop, precies als gevolg van het ontbreken van een taxatie van vliegtuigbrandstof", aldus Rik De Baere. "Op internationaal vlak moet dan ook dringend werk worden gemaakt van een accijns op vliegtuigbrandstof zodat dat oneerlijke concurrentievoordeel tegenover andere transportmiddelen eindelijk eens wordt weggewerkt. Europees commissaris Ritt Bjerregaard liet trouwens al enkele keren horen dat zo iets voor haar alvast bespreekbaar is". (zie kadertje) De milieubeweging wil in Europees verband

ook een BTW op vliegtuigtickets en een afschaffing van het taxfreeshoppen.

Luchthaven betaalt isolatie

Dienen de meeste maatregelen te worden genomen op Europees niveau, dan betekent dit niet dat de Belgische regering voorlopig niks kan doen om de hinder in en om luchthavens aan te pakken. Vorig jaar stelden 4 Belgische milieufederaties in die optiek een eisenplatform voor dat recent, tijdens een druk bijgewoonde studiedag omtrent een duurzaam beleid voor luchthavens in ons land, nog kracht werd bijgezet. "Wij vragen in eerste instantie de stop van de uitbouw van de infrastructuur en de invoering van geluidskwaliteitsnormen", zegt BBL-beleidscoördinator Rik De Baere. "Verder moet er een verbod op nachtvluchten komen zoals dit in andere Europese landen het geval is. En tenslotte moet natuurlijk ook nagedacht worden over effectgerichte ingrepen. Zoals bijvoorbeeld in Nederland, waar de isolatie van privéwoningen wordt gefinancierd door de luchtvaartmaatschappijen".

Tenslotte wil Bond Beter Leefmilieu ook dat het Vlaamse Gewest, dat uiteindelijk bevoegd is voor leefmilieu, zijn verantwoordelijkheid opneemt. De milieukoepel denkt in dat verband aan de invoering van

geluidskwaliteitsnormen en geluidszone-ring, kortom, het vastleggen van de probleemgebieden op kaart. "En de luchthavens moeten ook ingedeeld worden bij de hinderlijke inrichtingen", voegt Rik De Baere hier nog aan toe. "De Vlaamse regering moet duidelijke vergunningsvoorwaarden opleggen en kan ook de invoering van een 'geluidsheffing' overwegen. De inkomsten hiervan worden dan gestort in een milieufonds". Voor BBL is het duidelijk dat dit soort maatregelen niet op zich mag laten wachten. "Het is zowel op vlak van veiligheid als op vlak van milieuhinder absoluut noodzakelijk dat de explosie van het vliegverkeer, zoals we die de voorbije jaren meemaken, aan banden wordt gelegd. Dat betekent niet dat je alle vliegtuigen aan de grond houdt, wel dat onze politici hun verantwoordelijkheid opnemen om een aantal voordehandliggende beleidsmaatregelen eindelijk door te voeren", besluit Rik De Baere.

Trop is teveel!

Stop lawaai en stank!

foto: Luc Verhaegen

Invoering kerosinetaks wordt prioriteit tijdens Duits EU-voorzitterschap

46,15 miljard. Dat is het bedrag dat de Belgische schatkist aan zich zag voorbijgaan omdat kerosine niet wordt belast. Op zaterdag 7 november presenteerden actievoerders van lokale milieuverenigingen én de 4 Belgische milieufederaties alvast een aanslagbiljet met die achterstallige kerosinebelasting aan Sabena, City Bird en Virgin.

"De cijfers spreken immers voor zich", argumenteert campagnecoördinator Ilse Degerickx. "Alle luchtvaartmaatschappijen die vorig jaar de Belgische luchthavens aandeden, tankten samen 1,63 miljard liter kerosine. In '95 was dat nog 1,15 miljard liter, het verbruik is op 2 jaar tijd dus met 42% toegenomen". BBL berekende dat indien de overheid kerosine als gelode benzine zou belasten (nl. 22,26 frank/l

accijns, 0,55 frank/l energiebijdrage en 21% BTW) dit onze schatkist in '97 zelfs 46,15 miljard frank extra inkomsten zou opleveren. Een opbrengst van 4.528 frank per Belg.

Het ziet er bovendien naar uit dat de vraag van de milieubeweging voor een belasting op kerosine eindelijk ook op politiek Europees niveau gehoor krijgt. Nadat eerder reeds EU-commissaris voor Leefmilieu Ritt Bjerregaard liet horen dat een invoering van een kerosinetaks voor haar 'bespreekbaar is' liet recent ook de nieuwe Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer zich in dezelfde zin uit. Vanaf 1 januari '99 wil Duitsland tijdens zijn EU-voorzitterschap de invoering van een heffing op kerosine bovenaan de politieke agenda plaatsen.

Hang de VELT-kalender omhoog

U zoekt, op de valreep, nog een leuk geschenkje? Of u heeft zelf nog geen muurkalender voor '99? Dan willen wij u de nieuwe wandkalender van VELT graag aanbevelen. Vanzelfsprekend is die VELT-kalender meer dan 12 grijze blaadjes die je elke maand een keertje omdraait. Je krijgt een jaar lang interessante nieuwtjes over de amfibieën en hun biotopen, netjes afgewisseld met prachtige foto's van bioloog Rob Veen. Want wist je dat geen enkele diergroep het de voorbije jaren zo hard te verduren kreeg als de amfibieën? Ruilverkavelingen, pesticiden, zure regen, dichtgegooid vee-drinkpoelen... De bruine kikker, pad, salamander en andere soortgenoten hebben het in onze streken niet onder de markt. En precies daar wil de VELT-kalender iets aan doen. Waar leven amfibieën? Hoe

belangrijk is de aanwezigheid van zuiver water? Wat zijn de voornaamste bedreigingen voor deze diertjes? En hoe kan je in de eigen tuin daar iets aan/mee doen? Je komt het in de nieuwe VELT-kalender allemaal te weten. Bovendien krijg je elke maand te lezen waar diverse amfibieën zich rond die periode mee bezighouden en waar je ze best te zien krijgt. Tenslotte nog dit: de VELT-kalender bevat ook een handige 'werkkalender' waarin je de planning voor je eigen tuin en je teeltresultaten kan noteren. Twee vliegen in één klap... Je kan de VELT-kalender bestellen door 280 frank én 40 frank verzendkosten over te maken op rekeningnummer 001-0990550-62 van Velt.

Begin november openen de eerste filialen van Nature & Découvertes in ons land hun deuren. Het gaat om winkels in de Leysstraat in Antwerpen en het Woluwe Shopping Center in Brussel. Op zich niet zo bijzonder uiteraard, behalve dan dat Nature & Découvertes in België nauw gaat samenwerken met Natuurreservaten vzw en het Wereldnatuurfonds (WWF). Een aantal producten van beide organisaties zal verkrijgbaar zijn in de winkels en er worden gezamenlijke excursies en activiteiten voorbereid. Een vast percentage van de winst die Nature & Découvertes in de toekomst hoopt te maken, wordt gestort in een separaat fonds. Dit fonds wordt in ons land beheerd in overleg met de beide Belgische natuurorganisaties. De gelden komen ten goede aan natuurprojecten. Nature & Découvertes is een winkelketen die in '90 in Frankrijk werd opgericht door François Lemarchand. Hij maakte zich zorgen over het gebrek aan contact van de mens met de natuur en besloot dan maar een winkel op te zetten die de belangstelling voor de natuur stimuleert en verdiept. De winkels moesten rustgevend en inspirerend zijn en zouden moeten gevestigd worden op die plaatsen waar de natuur het meest gemist wordt: het centrum van de grote stad. Nature & Découvertes telt ondertussen 36 winkels.

i Natuurreservaten vzw,
Kon. Ste. Mariastraat 105, 1030 Brussel, Tel. 02/245.43.00.,
Fax. 02/245.39.33., e-mail: natuurresevaten@bitserv.com
WWF,
Waterloosteenweg 608, 1060 Brussel,
Tel. 02/340.09.99., Fax. 02/340.09.33.

Vogelbescherming Vlaanderen kiest het hazenpad

'Kies het Hazenpad'. Dat is de titel van een gezelschapsspel dat sinds kort in de speelgoedwinkel ligt en inhoudelijk mee werd uitgewerkt door Vogelbescherming Vlaanderen vzw. Het spelletje is hoewel eenvoudig best ook leerrijk en plezierig. Elke deelnemer krijgt een aantal vragen te beantwoorden die, kan het anders, waarheid of dwaasheid zijn. 'Als alleen het vrouwtje van de mug ons bloed drinkt, wat eet of drinkt het mannetje dan?'. Of nog: 'Hoe paren vliners: rug tegen rug, neus tegen neus of zit het mannetje bovenop het vrouwtje?'. Wij dienden alvast de kaart even om te draaien om het antwoord te kennen. Maar, we haalden wel snel de nodige 'Hazenstrikkarten' binnen. Die vrolijken het spel op met diverse opdrachten zoals bijvoorbeeld het

Kies het Hazenpad
Het spel dat wie de dierenwereld beter kent.

nabootsen van een dier of het imiteren van zijn roep. Wie het snelst 7 kaarten van verschillende dier- en plantensoorten bijeenbrengt, wint. 'Kies het Hazenpad' is een prima spelletje om straks cadeau te doen. En meteen weet je hoe het gesteld is met je parate kennis van de planten- en dierenwereld. 'Kies het Hazenpad' kost 1.495 frank. Interesse? Loop even langs in een speelgoedwinkel in je buurt of bel 02/757.91.60.

i Vogelbescherming Vlaanderen vzw,
Veeweydestraat 43, Brussel,
Tel. 02/521.28.50., Fax. 02/527.09.89.

i Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt) vzw,
Uitbreidingstraat 392c,
2600 Berchem,
Tel. 03/281.74.75.,
Fax: 03/281.74.76.,
e-mail: velt@club.innet.be

Traditiegetrouw vindt u in deze kolommen ook een aantal activiteiten van de Koninklijke Vereniging voor Natuur en Stedenschoon. Deze maand is dat niet anders, want de komende weken heeft deze BBL-lidorganisatie andermaal een aantal interessante activiteiten op de agenda staan. Zo bijvoorbeeld op zaterdag 23 januari, wanneer een trip wordt georganiseerd naar Baarle Nassau en Baarle Hertog. Baarle is een Nederlands-Belgisch tweelingdorp, een restant van middeleeuwse gebiedsvorming. Het bestaat uit een puzzel van 30 enclaves en telt 2.100 inwo-

**Wandelen
tussen**

Baarle Nassau en Baarle Hertog

ners. Belgen en Nederlanders leven er in harmonie met mekaar samen. Je krijgt er op 23 januari een rondleiding van een gids én ook een bezoek aan het Baarle's Museum. In de namiddag wordt er gewandeld in de Chaamse bossen.

Een weekje later, op vrijdag 29 januari, kan je kennismaken met het Elzenveld. Dat is een historisch pand, met een oud kloosterkerkje uit 1442, middenin het centrum van Antwerpen. Nog niet zo lang geleden werden er muurschilderingen ontdekt.

i Natuur en Stedenschoon vzw,
Kon. Astridplein 24,
2018 Antwerpen,
Tel. & Fax. 03/232.35.31.

Eloi Glorieux
over het nieuwe élan van
de Vlaamse vredesbeweging:

"Kernwapens of kernenergie?"

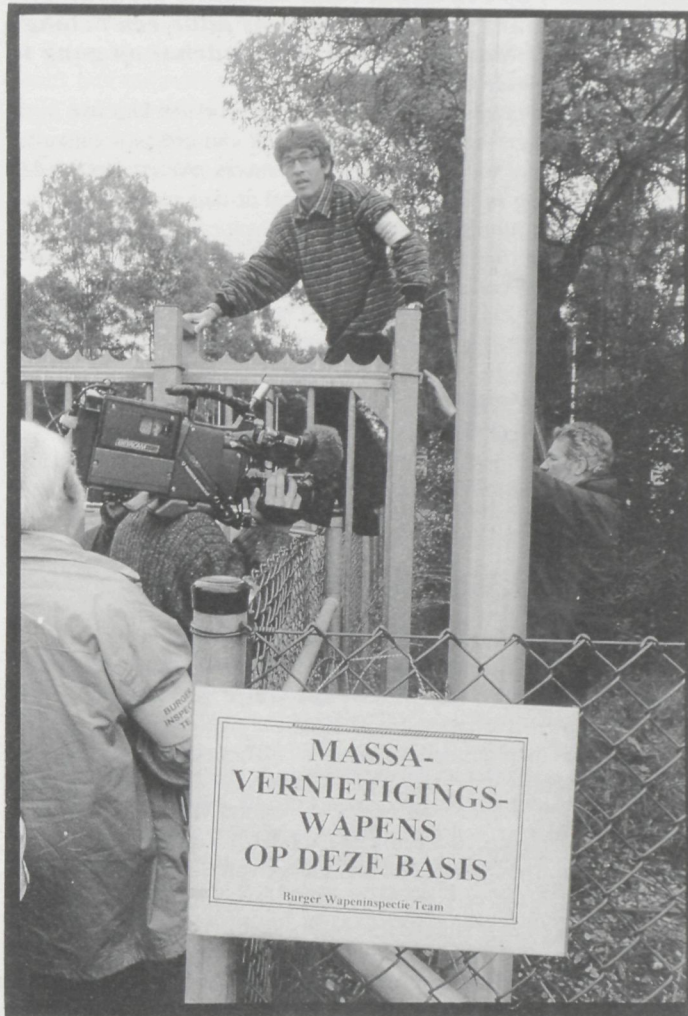
Beide moeten de wereld uit!"

Waar was u in oktober '83 toen ruim 400.000 mensen in Brussel opstapten tegen de plaatsing van kernraketten in ons land? Nu bijna 20 jaar geleden was de Vlaamse vredesbeweging niet uit het nieuws weg te slaan. Zowat elke Vlaamse stad of gemeente had wel ergens zijn 'anti-atoomwapen-comité' en ook internationaal stond de wapenwedloop stevast bovenaan de politieke agenda. Maar met het uiteenvallen van het Oostblok leek het erop dat die vredesbeweging in een stevige roes was gedommeld. Dat slaapje heeft duidelijk deugd gedaan want zo te zien heeft de Vlaamse vredesbeweging haar tweede jeugd ontdekt. De doelstelling is duidelijk: 'alle kernwapens de wereld uit'. En daar gaan ze voor... Een gesprek met Eloi Glorieux van het Forum voor Vredesactie.

Sinds halfweg de jaren '90 is de problematiek van de kernontwapening weer brandend actueel. Dat was eind jaren '80 nochtans even anders geweest?

Inderdaad, en dat had uiteraard alles te maken met het uiteenvallen van het Warschaupact. Een aantal ontwapeningsakkoorden zorgde ervoor dat het nucleaire thema naar de publieke opinie toe wat van zijn scherpste kantjes was ontdaan. Het leek erop alsof de vredesbeweging het pleit had gewonnen en zich, ook in Vlaanderen, meer ging bezighouden met andere maatschappelijke thema's die toen politiek meer relevant waren. Bijvoorbeeld racisme. Het Vlaams Actiecomité tegen Atoomwapens (Vaka) was initiatiefnemer van de Hand in Hand-campagne en ook organisaties zoals Pax Christi of het Forum voor Vredesactie gingen zich resoluut rond andere vredethema's profileren. Tot in '95 de Franse president Chirac bekendmaakte dat zijn land opnieuw een aantal kernproeven zou uitvoeren. Dat zorgde meteen voor wereldwijd protest dat werd gekanaliseerd in de 'Test Stop Coalitie', een netwerk dat later werd herdoopt in 'Abolition 2000'. De bedoeling van dit netwerk was het totstandkomen van een internationaal verdrag dat kernproeven in de toekomst zou verbieden. Dat Teststopverdrag werd uiteindelijk in '96 goedgekeurd.

Agalev-parlementsleden Jos Stassen en Hugo Vandieren klauteren over de afsluiting van het militair domein in Kleine Brogel op zoek naar de opgeslagen kernkoppen aldaar. Jef Ulburghs kijkt ondertussen met spanning toe.

Na de landmijnen, de kernwapens...

Maar dat betekende geenszins dat Abolition 2000 op zijn lauweren ging rusten. Integendeel, na het verbod op kernproeven willen jullie nu ook alle kernwapens de wereld uit?

Precies, en we worden daarin gesteund door een uitspraak van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag. Dit hoogste internationale rechtscollege liet op 8 juli '96 optekenen dat atoomwapens niet verenigbaar zijn met de algemene rechtsregels vervat in het oorlogsrecht en het humanitair recht. Bovendien oordeelde men in Den Haag dat alle landen er volgens de internationale verplichtingen, aangegaan in het Non-Proliferatiegedrag, toe gebonden zijn om alle atoomwapens weg te onderhandelen. Reduceren van kernarsenalen is dus onvoldoende, totale eliminatie ervan is een juridisch imperatief. Vanuit Abolition 2000 eisen we dan ook dat er, conform die uitspraak van het Gerechtshof in Den Haag, een internationale conferentie wordt georganiseerd rond een algemene nucleaire ontwapening. Dezelfde vraag is overigens ook al aan bod gekomen binnen de Verenigde Naties waar recentelijk nog twee resoluties zijn ingediend die precies oproepen om onderhandelingen te starten over een verdrag dat alle atoomwapens ver-

Foto: Caroline Bessche

biedt. Een eerste resolutie wil in '99 multilaterale onderhandelingen terzake opstarten. Een tweede resolutie roept op voor een stapsgewijze kernontwapening.

? Ons land laat zich binnen de VN echter niet bepaald opmerken als een lidstaat die aanstuurt op een debat rond mondiale kernontwapening. Nochtans zou België volgens jullie een belangrijke bijdrage kunnen leveren om het debat op gang te brengen. Op welke manier?

Een aantal jaren geleden speelde ons land een voortrekkersrol in de zoektocht naar een verdrag dat het gebruik van antipersoonsmijnen internationaal wilde verbieden. Met succes. We vinden dat de Belgische regering evenveel dynamiek aan de dag zou moeten leggen om ook een mondiaal verbod op kernwapens te bewerkstelligen. Landmijnen mogen dan al een vreselijk wapen zijn, kernwapens zijn dat nog veel meer. Vanuit ethisch standpunt zou het dan ook niet meer dan logisch zijn dat ons land ook op vlak van kernontwapening een offensief beleid voert. Bijvoorbeeld door een oproep te lanceren om hieromtrent een internationale conferentie te organiseren. Bovendien blijkt uit een recente opiniepeiling dat maar liefst 72% van de Belgen vindt dat kernwapens eigenlijk overbodig zijn. Er bestaat dus overduidelijk een ruim maatschappelijk draagvlak voor een beleid dat kiest voor kernontwapening.

De frisse wind van Fischer

? Maar België is ook Navo-lid. Kan je dan wel verwachten dat ons land openlijk een pleidooi houdt voor een kernwapenvrije wereld?

Ook binnen de Navo laten steeds meer lidstaten een dissonant geluid horen. Toen binnen de Verenigde Naties beide resoluties ter stemming werden voorgelegd, was het officiële Navo-stemadvies uiteraard negatief. Maar dat belette een aantal vooraanstaande Navo-lidstaten zoals Nederland of Duitsland evenwel niet om zich te onthouden. De nieuwe Duitse minister van Buitenlandse Zaken Fischer zorgt in dat verband voor een frisse wind. Het is duidelijk dat, sinds in een aantal Europese Navo-lidstaten een meer

progressieve regering aan de macht is, het officiële Navo-standpunt niet zo lijdzaam meer wordt gevolgd. Dat betekent uiteraard ook dat je als vredesbeweging meer invloed kan uitoefenen op het beleid. In België blijft het, ondanks een sociaal-democratische regering, evenwel wachten op een gedurfd defensiebeleid. In de praktijk stellen we immers vast dat onze regering steeds slaafs het officiële Navo-advies volgt en daar nauwelijks vragen durft bij te stellen. Ons land stemde tegen de eerste resolutie en, pas na lang twijfelen, werd beslist om zich voor de tweede resolutie te onthouden. Je hoeft heus niet meteen het bestaan van de Navo in vraag te stellen, politiek impliceert nu eenmaal altijd compromissen, maar je kan als regering volgens ons toch wel wat meer eigen accenten leggen. Een mooi voorbeeld daarvan is Frankrijk waar de minister van Leefmilieu het heeft aangedurfd om resoluut in te gaan tegen de machtige kernenergielobby door de nucleaire transporten gewoon te verbieden. In België blijft het vooralsnog wachten op verandering.

? Nochtans hebben de recente acties van het Forum voor Vredesactie geen gebrek aan politieke interesse. Tijdens jullie burgerinspectie van Kleine Brogel begin oktober bijvoorbeeld tekenden heel wat volksvertegenwoordigers, zowel van meerderheid als oppositie, present. Hoe komt het dat die politieke interesse niet wordt vertaald in gelijkaardige regeringsbeslissingen?

Als we met onze burgerinspectie één ding wilden duidelijk maken, dan is het wel dat het parlement reeds jarenlang volledig buitenspel wordt gezet in het Belgische defensiebeleid. Een aantal parlementsleden stelt reeds jarenlang vragen over de precieze toedracht van het Belgische beleid inzake kernbewapening. Zelden krijgt men een fatsoenlijk antwoord. Vandaar ook dat onze actie gebaseerd was op de idee van de burgerinspecties zoals die worden uitgevoerd in Irak. Als burgers eisen wij dat de uitspraak van het hoogste internationale gerechtshof wordt gerespecteerd en dat ons land werk maakt van een afbouw van alle kernwapens. De regering kan die beslissing niet zomaar naast zich neerleggen. Ook de datum van de actie was symbolisch. Op 1 oktober werd immers het Nürnbergtribunaal afgerond waarbij burgers over de hele

Vredesbeweging maakt zich op voor druk '99

"Gordel rond Kleine Brogel mikt op honderden gezinnen"

1999 wordt dus een belangrijk jaar voor de vredesbeweging. Onder het motto 'Kernwapens de wereld uit' worden ook in Vlaanderen een jaar lang allerhande activiteiten georganiseerd die het beleid oproepen om daadwerkelijk te kiezen voor nucleaire ontwapening. "Bijvoorbeeld door verder burgerinspecties te organiseren bij de basis van Kleine Brogel", licht Eloi Glorieux toe. "Vanaf begin '99 zullen we, telkens met een specifieke doelgroep, via die inspecties proberen een parlementair debat omtrent kernbewapening af te dwingen". Nu al wordt het uitkijken naar de 'Gordel rond Kleine Brogel' die op 24 april '99 wordt georganiseerd. Eloi Glorieux: "De bedoeling is dat we, naar analogie met de Gordel in Vlaams-Brabant, ook met honderden naar Kleine Brogel afzakken om daar op een ludieke manier aan te tonen dat we als burgers willen dat ook onze regering zich houdt aan de uitspraak van het Internationaal Tribunaal van Den Haag. Het wordt een kleurrijke manifestatie met fietsers, wandelaars, concerten,...". Verder vertrekt op zondag 16 mei op de trappen van

het Gerechtshof in Den Haag ook een vredesvoettocht naar het Navo hoofdkwartier in Brussel. Tijdens deze wandeltocht, die een initiatief is van Voor Moeder Aarde vzw, worden tevens bijeenkomsten georganiseerd met o.a. getuigenissen van overlevenden van de atoombom uit Nagasaki en Hiroshima, juridische experts internationaal recht,...

i Het Forum voor Vredesactie zoekt voor de organisatie van zijn burgerinspecties bij de basis van Kleine Brogel nog geïnteresseerde vrijwilligers. Ben je gemotiveerd om aan de vredesacties deel te nemen? Neem dan contact op met het Forum voor Vredesactie vzw, Van Elewijckstraat 35, 1050 Brussel, Tel. 02/648.75.83., Fax. 02/640.07.74., e-mail: forum@vredesactie.ngonet.be

wereld expliciet de opdracht meekregen om misdaden tegen de mensheid te voorkomen.

Burgerlijke ongehoorzaamheid

? Ook nogal wat Bekende Vlamingen namen aan de burgerinspectie deel en drongen het militair domein binnen op zoek naar de opgeslagen kernwapens. Deden die niet eerder dienst als media-tieke aantrekkingspool of wist iedereen wel degelijk wat de inzet van de actie was?

Iedereen was vooraf perfect ingelicht over het opzet en het verloop van de actie. Bovendien was het een bewuste keuze om prominenten bij de hele operatie te betrekken, precies omdat we de hele vredesbeweging naar de toekomst toe maximaal willen demarginaliseren. Kernwapens bedreigen nu eenmaal iedereen en daarom is het van het grootste belang dat onze acties een zo ruim mogelijke doelgroep bereiken. Vandaar ook dat we met een zo grote groep van mensen het militaire domein van Kleine Brogel hebben binnengedrongen. Dat betekent niet dat onze acties aan kwaliteit inboeten, integendeel. Alles gebeurt nog steeds in de beste traditie van de geweldloze actie en burgerlijke ongehoorzaamheid. Precies door met een grote groep van mensen bewust een wet te overtreden, willen we het regeringsbeleid terzake bijsturen. Bovendien waren het niet alleen BV's die aan de burgerinspectie deelnamen. Ook heel wat afgevaardigden van diverse sociale bewegingen waren van de partij.

? Waaronder de milieubeweging. BBL is van bij het begin nauw betrokken bij de werking van Abolition 2000. Hoe belangrijk is die inbreng?

De samenwerking met de milieubeweging is voor Abolition 2000, en de vredesbeweging in het algemeen, bijzonder belangrijk. De

nucleaire problematiek in al zijn facetten is immers direct gelieerd met de milieuthematiek. Niet alleen het gebruik van kernwapens zou een wereldwijde vernietiging van het leefmilieu tot gevolg hebben. De aanmaak van ons hele nucleaire arsenaal en de talloze kernproeven hebben nu reeds de nodige sporen nagelaten. De afgedankte Russische atoomduikboten bijvoorbeeld, die zomaar liggen weg te roesten in de baai van Moermansk, vormen nu reeds een milieuramp op zich. Het is dan ook niet verrassend dat het Internationaal Gerechtshof in Den Haag vooral ook rekening houdt met milieuoverwegingen om te oordelen dat kernwapens in strijd zijn met het humanitair recht. Het Hof verwijst in zijn motivatie frequent naar de verklaring van Rio en de noodzaak van de bescherming van de oceanen.

Samen sterk

? Vind je dat de vredes- en milieubeweging naar de toekomst toe nog nauwer de handen in elkaar moeten slaan?

Ongetwijfeld. BBL is als koepel van alle Vlaamse natuur- en milieuoorganisaties uitermate goed geplaatst om binnen de milieubeweging te sensibiliseren voor de acties die wij als Forum voor Vredesactie organiseren. Neem nu bijvoorbeeld onze acties tegen de kernproeven van India of Pakistan. Het is voor ons heel belangrijk dat ook de milieubeweging zich bij het protest aansluit. Wanneer je met diverse sociale bewegingen de handen in elkaar slaat, sta je ineens zoveel sterker. Bovendien is de thematiek van de kernontwapening ook nauw verbonden met die van de kern-energie, en dat is nu net een thema waar heel wat milieuverenigingen mee bezig zijn. Het is belangrijk om die band tussen de energiesector en de nucleaire wapenhandel duidelijk te maken.

? 1999 belooft een druk jaar te worden voor het Forum voor Vredesactie. Onder het motto 'Kernwapens de wereld uit' plannen jullie allerlei acties. Maar hoe realistisch is die wens?

De bedoeling is om de thematiek permanent op de politieke agenda te plaatsen en uiteindelijk een parlementair debat over de houding van ons land terzake af te dwingen. België moet een meer actieve rol gaan spelen om een internationale conferentie over de afschaffing van kernwapens af te dwingen. 'Kernwapens de wereld uit' is geen wereldvreemde slogan. Uiteindelijk zijn kernwapens door de mens gemaakt, waarom zouden ze niet door de mens kunnen worden afgeschaft? Tot voor een paar eeuwen was ook de slavernij zo evident dat niemand zich daar vragen bij stelde. Niemand kan zich dat nu nog voorstellen. Ik ben er echt van overtuigd dat het maatschappelijk en politiek kader op mondiaal vlak nooit zo gunstig was om een internationaal verbod op kernwapens af te dwingen. Het is nu of nooit...

Piet Decoster

"Houding van België is een kaakslag voor onze democratie"

Pol D'Huyvetter zette met zijn hongerstaking 2 weken lang de Belgische regering onder druk en kreeg uiteindelijk de garantie van Minister Erik Derijcke dat ons land het Duits-Canadese voorstel van een 'No First Use' van kernwapens zou onderzoeken...

Pol D'Huyvetter voerde hongerstaking voor kernontwapening.

Van vrijdag 20 november tot donderdag 3 december hield Pol D'Huyvetter van Voor Moeder Aarde vzw een vredeswake en hongerstaking voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Brussel. Daarmee wilde hij de eis van de Vlaamse Vredesbeweging, dat België openlijker moet naar buiten komen met initiatieven voor een verdrag voor algehele kernontwapening, meer kracht bijzetten. Eén en ander kon echter niet beletten dat België zich, bij de definitieve stemming van de resolutie om onderhandelingen over de afschaffing van alle kernwapens op te starten, koeltjes onthield. Minister van Buitenlandse Zaken Erik Derijcke deed wel het voorstel om een regelmatig overleg rond nucleaire ontwapening te organiseren. En in het parlement liet Derijcke ook horen bereid te zijn om samen met zijn Duitse collega Fischer na te gaan hoe ons land het Duits-Canadese voorstel van een 'No First Use'-verklaring kan ondersteunen.

Volgend jaar organiseert de vredesbeweging een reeks activiteiten die het beleid oproepen om daadwerkelijk te kiezen voor nucleaire ontwapening.

Binnenkort eerste 'nationaal park' in Vlaanderen?

Als het van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland afhangt, dan wordt Limburg de eerste Vlaamse provincie waar een 'nationaal park' wordt opgericht. Zo'n nationaal park is een naam die internationaal wordt gebruikt voor een aaneengesloten natuurgebied met een oppervlakte van minstens 1.000 ha. Volgens de initiatiefnemers zijn de Hoge Kempen een ideaal gebied om de status van nationaal park mee te geven. Een grote groene vlek, een plateau van zand en grind, met veel heide en bos. Om één en ander te realiseren willen de mensen van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland stapsgewijs te werk gaan. In eerste instantie wil men het toekomstige nationale park duidelijk aflijnen. Daarbij gaat men uit van een oppervlakte van 5.000 ha, daarbinnen liggen de bestaande staatsnatuurreservaten die binnen het concept met elkaar verbonden moeten worden. Vervolgens dient optimaal

wildviaducten, natuurherstel,... Nog volgens de initiatiefnemers bieden nieuwe beleidsinstrumenten zoals het Natuurdecreet en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen een prima kans om zo'n nationaal park ook bij ons te realiseren. Ze wijzen er tegelijk op dat zo'n nationaal park voor heel Vlaanderen een belangrijke toeristische impuls kan betekenen. Het Regionaal Landschap Kempen en Maasland stelde onlangs zijn 'Startnota' voor waarin alle geïnteresseerde maatschappelijke en politieke actoren worden uitgenodigd om mee te denken en te werken aan de realisatie van het 'Nationaal Park Hoge Kempen'.

werk worden gemaakt van, bijvoorbeeld, de herinrichting van grind- en zandgroeven,

Europese Commissie wil strenger pesticidenbeleid

Emma Bonino, Europees Commissaris bevoegd voor veiligheid en gezondheid, hield onlangs een sterk pleidooi voor strengere controles op het gebruik van pesticiden in de fruit- en groententeelt. Een en ander volgt op een steekproef die ze in alle EU-lidstaten liet uitvoeren naar de aanwezigheid van 7 verschillende bestrijdingsmiddelen in 5 fruit- en groentesoorten. Bonino pleitte voor de invoering van systematische gezondheidscontroles bij het transport van groenten en fruit. De steekproef die Bonino liet uitvoeren, bracht aan het licht dat vooral in sla, druiven, appels en tomaten restanten van pesticiden worden teruggevonden. In totaal werden in 40% van de onderzochte stalen pesticiden teruggevonden, 13% ervan bevatte residu's van meer dan één pesticidensoort.

i Regionaal Landschap Kempen en Maasland,
Grote Baan 27, 3530 Houthalen, Tel. 011/60.56.39., Fax. 011/52.16.96.,
e-mail: rlkm@planetinternet.be

Duitsland wil kerosinetaks op Europees vlak

De Duitse milieuminister Jürgen Trittin maakte onlangs bekend dat hij tijdens het Duitse EU-voorzitterschap een aantal belangrijke wijzigingen wil aanbrengen aan het Europese milieubeleid. Hij deed dat na een onderhoud met Ritt Bjerregaard, Europees commissaris voor leefmilieu. Net zoals in het Duitse regeerprogramma vervat zit, wil Trittin ook op Europees vlak werk maken van een beleid waarbij energietaksen worden gebruikt om tewerkstelling te creëren. In dat kader is Duitsland voorstander van een kerosinetaks en wil men de International Civil Aviation Organisation (ICAO) tot wat meer spoed aanzetten. Een andere prioriteit voor Trittin is de goedkeuring van strengere emissienormen voor afvalverbranding. Verder wil

Duitsland ook aandacht besteden aan een revisie van de EMAS-standaard, ecolabeling en de toekomst en veiligheid van nucleaire installaties in de EU en het voormalige Oostblok. Heeft het Duitse milieubeleid duidelijk een frisse impuls te pakken, dan is daar in Spanje alvast weinig van te merken. Want onlangs kondigde Isabel Tocino, de Spaanse minister van Leefmilieu, immers aan dat de bouw van een nieuwe kerncentrale één van de beleidsbeslissingen is waarmee haar land tegemoet wil komen aan de verplichtingen van het Kyoto-protocol. Daarmee is Spanje het eerste EU-land dat nucleaire energie beschouwt als een middel om de CO₂-uitstoot aan te pakken. De uitlatingen van Tocino zorgden meteen voor het nodige protest bij heel wat Spaanse milieugroepen. Ze maakten het verwijt dat de minister met haar plan alleen de belangen van de nucleaire lobby wil dienen. Momenteel wordt ongeveer 30% van de energie in Spanje nucleair opgewekt. Het gemiddelde energieverbruik ligt er opvallend lager dan in andere EU-landen. Isabel Tocino kreeg als Spaans milieuminister enkele maanden geleden ook al heel wat kritiek van milieugroepen naar aanleiding van haar aanpak van de olieramp in het Nationaal Park Doñana.

Pinguïns krijgen het hard te verduren

Wetenschappers van de World Conservation Union (IUCN) maakten onlangs bekend dat de toestand van een aantal pinguïnpopulaties de voorbije jaren drastisch is verslechterd. Steeds meer specifieke pinguïnsorten worden met uitsterven bedreigd en dat heeft volgens de wetenschappers van het IUCN alles te maken met de tanende kwaliteit van de oceanen én de impact van klimaatverandering op het mondiale leefmilieu. Vooral olievervuiling en overbevissing blijken een probleem. Door het grote aantal illegale olie-lozingen en het leegvissen van bepaalde vispopulaties, slagen pinguïns er niet meer in hun noodzakelijke voedsel binnen te halen. Alleen de pinguïnpopulatie in Antarctica blijkt relatief stabiel. Toch waarschuwt het IUCN voor de gevolgen van het steeds toenemende toerisme in die regio. Op een totaal van 17 verschillende pinguïnsorten, zijn volgens de wetenschappers 9 soorten met uitsterven bedreigd. In '95 waren er dat slechts 5.

Vlaanderen heeft problemen met zijn GFT...

Composteren kan ook zonder stank.

Door zelf een deel van je GFT-afval thuis te composteren lever je een belangrijke bijdrage aan de reductie van de huishoudelijke afvalberg. Dat is duidelijk. Thuiscomposteren is in bepaalde gevallen evenwel onmogelijk, vandaar dat sinds enkele jaren heel wat groente-, fruit- en tuinafval ook selectief wordt opgehaald. Dat GFT-afval komt doorgaans terecht in een grootschalige composteringsinstallatie. Die bleven de voorbije jaren, vooral door een sterke geurhinder tijdens de zomer, evenwel niet onomstreden. Bovendien duiken ook voor de compostering van GFT-afval een aantal nieuwe technieken op die zo'n hinder maximaal kunnen beperken.

De Vlaamse Maatschappij voor Afvalrecuperatie (Vlar) is één van die bedrijven die een grootschalige composteringsinstallatie uitbaat. Vlar heeft daarvoor een contract met een aantal intercommunales die hun opgehaalde GFT-afval naar de composteringsinstallatie in Grimbergen brengen. Precies de geurhinder rond die composteringsinstallatie in Grimbergen zorgde de voorbije maanden voor de nodige wrevel bij omwonenden. Dat geeft ook Jos Artois van Vlar toe: "Onze installatie is een aantal maanden gesloten geweest zodat we extra maatregelen konden nemen om de geurhinder in te perken. Zo is onze installatie nu uitgerust met snelsluitpoorten, een betere biofilter en zorgen we voor extra luchtafzuiging. De geurproblemen werden vaak ook veroorzaakt door de polyethyleenzakken waarin het GFT-afval zat verpakt. Die zakken blijven wel eens liggen op de beluchtingsroosters, maar dat probleem is nu van de baan". Toch zijn een aantal problemen volgens Vlar inherent aan het proces van compostering op zich: "De inzameling van GFT is bijvoorbeeld zeer seizoensgebonden zodat je tijdens de zomer nu eenmaal een bijzonder grote aanvoer hebt" zegt Andre Baetens, verantwoordelijke van de Vlarinstallatie in Grimbergen. "Dat leidde in het verleden tot een veel grotere doorzet in onze installaties, waardoor het composteringsproces te weinig tijd kreeg, met reukhinder als gevolg". Nu beperkt Vlar de aanvoer van GFT-afval zodat de optimale wekelijkse capaciteit van 1.200 ton niet overschreden wordt.

Geurhinder beperken

Toch blijkt steeds meer dat ook de techniek die wordt gebruikt om GFT-afval te composteren een belangrijke rol speelt. Bij de Vlar in Grimbergen gebeurt dat in gesloten hallen, het gaat hier om een zogenaamde 'aerobe compostering'. De aerobe compostering is min of meer vergelijkbaar met wat in een composthoop gebeurt. Onder toevoeging van zuurstof zetten micro-organismen organisch materiaal om tot compost. Hierbij worden CO₂, water en warmte geproduceerd, naast een aantal vluchtige verbindingen die voor de slechte reuk zorgen. De grote zuurstofvraag eist actieve beluchtingssystemen en een regelmatige 'omkering' van de composthopen. Bij een hallencompostering wordt gans het proces door een hal overdekt. Op die manier tracht men het composteringsproces van de weersomstandigheden (inregenen,...) af te screenen. Maar de gesloten hallencompostering is lang niet de enige techniek. In Nederland en Duitsland wordt al langer op grote schaal gebruik gemaakt van tunnelcompostering. "Bij tunnelcompostering werkt men met volledig gesloten cellen waarbinnen via een aangepaste luchtcirculatie het biologisch afbraakproces kan worden geoptimaliseerd", zegt Jo Rutgers van het studie bureau MTM uit Nederland. "De luchtcirculatie verhindert het dichtslippen van de ventilatieroosters, iets waar hallencompostering dikwijls mee af te rekenen krijgt. Bovendien vindt het proces in de cellen plaats bij lagere temperaturen, wat de productie van geurvormende tussenproducten minimaliseert en deze van volledige afbraakproducten maximaliseert. Door steeds een deel van de ventilatielucht opnieuw in te zetten, wordt het luchtdebiet naar de omgeving beperkt en kunnen luchtbehandelingstechnieken op basis van condensatie of injectie van oxidatiemiddelen worden ingezet om de geurhinder in de omgeving tot een minimum te beperken. Volgens Jo Rutgers is de hallencompostering dan ook een gepasseerd stadium. Al merkt hij wel op dat, toen Vlar in '94 besliste om te starten met hallencompostering met zuigbeluchting, dat een terechte keuze was. Rutgers: "De keuze voor composteren of vergisten hangt ook in grote mate af van de lokale randvoorwaarden".

Van compost naar elektriciteit

Organisch afval kan echter ook worden afgebroken via een zuurstofloos proces: de anaërobe compostering of vergisting die ondermeer door de Vlaamse firma Organic Waste Systems (OWS) wordt toegepast bij de intercommunale IGEAN in Brecht. Bij de vergisting van het organische afval is geen lucht nodig en komen niet afgebroken geurcomponenten terecht in het biogas dat tijdens de vergisting wordt gevormd. Deze geurcomponenten worden dan bij de ver-

branding van het biogas vernietigd. Na de anaërobe vergistingsstap volgt een korte aerobe narijping gedurende 2 weken. Het tijdens de anaërobe vergisting geproduceerde biogas is tegelijkertijd een zeer interessante energiebron daar dit biogas, een mengsel van methaan en CO₂, kan gebruikt worden voor de productie van elektriciteit. Via het Drancoproces wordt zo uit het GFT-afval van 50 gezinnen elektriciteit voor 1 gezin geproduceerd. Jan Smis van Organic Waste Systems (OWS) is uiteraard overtuigd van de pluspunten van zo'n anaërobe vergisting: "Het vergistingsproces stelt minder eisen aan het GFT-afval dat wordt aangevoerd. Het composteringsproces in een gesloten hal raakt nogal eens in de knoei indien het droge stof gehalte of de structuur van het organisch materiaal wat te veel afwijkt van die ideale samenstelling". Jan Smis wijst verder op de beperkte ruimte-inname en de bijna onbestaande geurhinder.

Voor BBL-beleidsmedewerker Bart Martens verdienen de alternatieven voor de hallencompostering alvast alle kansen: "Er zijn heel wat factoren die bij het composteren een rol spelen. De meest tastbare zijn uiteraard geurhinder, kiemverspreiding in de omgeving van de installatie of de hygiëniserende van het afval. Maar energierecuperatie, ruimtegebruik en de flexibiliteit waarmee je kan inspelen op het binnenkomend afval spelen evenzeer een rol. Als je al deze factoren in rekening brengt, dan scoort de vergisting en in mindere mate de tunnelcompostering volgens ons op milieuvlak alvast heel wat beter dan de hallencompostering. Eigenlijk is het hoogst eigenaardig dat deze anaërobe vergisting hier in Vlaanderen zolang op zich laat wachten? Het heeft alleen maar voordelen".

Wie speelt voortrekkersrol?

Een stelling die door Andre Baetens van Vlar alvast niet volmondig wordt gedeeld: "Ook anaërobe vergisting heeft heus nog wel nadelen. Het klopt dat de geurhinder wel wordt beperkt, maar de geurcomponenten uit het GFT-afval komen dan wel terecht in het afvalwater van de installatie. Op die manier verschuif je eigenlijk alleen het probleem". Dat wordt dan weer ontkracht door Jan Smis van OWS: "De geurcomponenten zitten voornamelijk in het biogas dat tijdens de verbranding vernietigd wordt. Resterende componenten in het afvalwater worden tijdens

de waterzuivering verder afgebroken". Vlar wijst er echter ook op dat, bijvoorbeeld in Duitsland, nog steeds gebruik wordt gemaakt van hallencompostering. "Wat ons betreft zijn beide composteringstechnieken complementair", is dan ook de mening van Jos Artois. "Beide hebben voor- en nadelen en kunnen beter

aan elkaar worden gekoppeld. Zo zijn wij van plan om onze bestaande composteringsinstallatie uit te breiden met een installatie voor anaërobe vergisting". Een beslissing die door de milieubeweging alvast positief wordt onthaald. "Als dochter van de Vlaamse Milieuholding (VMH) moet Vlar inderdaad het goede voorbeeld geven door een voortrekkersrol te spelen op het vlak van de nieuwe technieken", vindt Bart Martens die enkel nog een toekomst voor de bestaande hallen ziet indien zij kunnen ingeschakeld worden in een beleidsscenario dat maximaal inzet op de nieuwe technieken, bijvoorbeeld door ruimte te bieden voor de narijping van vergist materiaal. De invoering van normen voor geurhinder en de verspreiding van ziektekiemen in de omgeving, moet daarbij uitsluitel geven of bepaalde hallen nog op een aanvaardbare manier nabij woonzones kunnen blijven verder werken.

GFT in de verbrandingsoven

Dat de bevordering van het thuiscomposteren en de selectieve inzameling van het GFT- en groenafval ervoor heeft gezorgd dat de totale hoeveelheid huishoudelijk afval is blijven stijgen, is ondertussen bekend. "Omdat thuiscomposteren hoe dan ook minder milieubelasting oplevert, moet de overheid blijvend inspanningen leveren om het thuiscomposteren te promoten. Het subsidiereglement voor compostvaten moet om die reden worden verlengd", vindt Bart Martens. Een visie waarin de milieubeweging slechts gedeeltelijk wordt bijgetreden door de Vlaamse Organisatie ter Bevordering van de Afzet van GFT- en Groencompost (Vlaco). "We zijn het eens met de stelling dat het thuiscomposteren moet bevorderd worden, niet met het feit dat de subsidiëring van compostvaten verlengd moet worden. Een correct retributiesysteem moet ervoor zorgen dat thuiscomposteren maximaal wordt gestimuleerd", vindt Kristel Vandenbroek van Vlaco. "Al is dat, bijvoorbeeld in een stad, niet vanzelfsprekend. Maar ook de organisatie van selectieve inzameling is in een stad, en dan zeker in hoogbouw of dichtbevolkte gebieden, niet zo vanzelfsprekend. Ook wijkcompostering lijkt ons moeilijk. Je kan dat in geen geval beschouwen als een vorm van thuiscomposteren, eerder als een alternatief voor selectieve inzameling. De toepassing ervan in hoogbouwwijken is mogelijk, als echter aan een reeks voorwaarden is voldaan op vlak vergunningen, de zekerheid van vrijwilligers, een geschikte inplantingsplaats, geurhinder,... Kortom, het lijkt ons momenteel nog niet zo duidelijk te zijn welk systeem je op dit moment voor de scheiding van organisch materiaal in een stad dient toe te passen". "Je moet er inderdaad over waken dat de thuis-

Andre Baetens en Jos Artois (l) van Vlar in discussie met Jan Smis van OWS (r). Volgens de milieubeweging verdient de nieuwe techniek van tunnelcompostering alvast alle kansen.

Foto: Kristel Peeters

compost niet aan kwaliteit inboet", voegt Jos Artois van Vlar daar nog aan toe. "Bovendien merk je dat in bepaalde regio's met een grote verbrandingscapaciteit, vooral dan in West-Vlaanderen, een aantal intercommunales weinig inspanningen leveren om het organisch afval aan te pakken. Een groot deel daarvan belandt dan via het huisvuil in de verbrandingsoven. Dit is eigenlijk onaanvaardbaar. Naast het thuiscomposteren zou overal GFT en groenafval moeten worden ingezameld".

Vlar pleit er dan ook voor om het onderscheid dat momenteel in het beleid wordt gemaakt tussen GFT-inzamelregio's (waar GFT huis-aan-huis wordt ingezameld) en groenregio's (waar thuiscompostering wordt gepromoot) te doen wegvallen. Overal zou volgens Vlar GFT en groenafval selectief moeten kunnen worden ingezameld, een visie die trouwens niet gedeeld wordt door OWS en BBL. "Als in bepaalde gemeenten of intercommunales door het promoten van de thuiscompostering evenveel organisch materiaal uit de restvuilzak wordt geweerd dan door de selectieve inzameling ervan, is er geen enkele reden om hier een selectieve inzameling te gaan opzetten", vindt Bart Martens. "Ik pleit nu wel tegen mijn eigen winkel", gaat Jan Smis verder, "De thuiscompostering van GFT en voornamelijk de tuinfractie moet maximaal gepromoot worden en kan perfect gecombineerd worden met een selectieve inzameling van de moeilijker thuis te composteren natte groente, fruit en keukenresten afvalfractie die dan ideaal in een vergistingsinstallatie kan verwerkt worden". Smis waarschuwt verder voor een te sterke uniformisering van inzamelmethode en ingezamelde fractie met het oog op aërobe com-

postering. De mogelijke methoden van inzameling hangen af van van de ingezette verwerkingstechniek. En deze zijn voor anaërobe compostering veel ruimer.

Waar naartoe met compost?

En wat gebeurt er uiteindelijk met de compost? Binnen de discussie over het Mestactieplan kwam ook compost aan bod. "Wij vinden alvast dat de afzet van het gecomposteerd materiaal op landbouwgrond, indien het product aan bepaalde milieuhygiënische kwaliteitseisen voldoet en als de bemestingswaarde wordt meegerekend, niet mag gehinderd worden", vindt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. "Compost draagt immers bij tot een goede bodemstructuur die erosie van landbouwgrond tegengaat. Het terug naar de landbouw voeren van de compost zorgt bovendien voor een sluiting van de stofkringlopen. Het gaat immers om een restproduct van plantaardig materiaal". Een stelling die ook door Vlar, Vlaco en OWS wordt gedeeld. Zij zijn dan ook niet te spreken over het feit dat in het nieuwe MAP-voorstel het gebruik van compost aan een heffing wordt onderworpen. "In de plaats van de productie van mestoverschotten te belasten, wordt nu het gebruik van mest als grondstof, binnen de milieuraandvoorwaarden, aan een heffing onderworpen. Dat is de wereld op zijn kop", aldus nog Bart Martens. "Akkerbouwers, melkveebedrijven zonder mestoverschot en gezinnen moeten nu gaan betalen voor de afzet van mest op landbouwgrond, terwijl de opbrengsten worden aangewend voor de ondersteuning van mestverwerking. Dit is onaanvaardbaar".

Advertentie

samen
pakken
we het
afval aan

VLAR, de Vlaamse Maatschappij voor Afvalrecuperatie, speelt bij de uitvoering van het Vlaamse Afvalstoffenbeleid een sleutelrol. VLAR draagt in belangrijke mate bij tot de verkleining van de afvalberg en geeft selectief ingezameld afval een nuttige bestemming.

VLAR exploiteert sorteer- en verwerkingsinstallaties voor huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval. Selectief ingezamelde afvalstoffen krijgen er een aangepaste bewerking, die recyclage mogelijk maakt. De verwerking van de restfractie die overblijft na de selectieve inzameling, gebeurt met milieuverantwoorde technieken.

VLAR participeert als industriële partner in intercommunale en provinciale structuren, en werkt zo mee aan de uitvoering van het Vlaamse Afvalstoffenbeleid.

VLAR nv • Dijle 17 a • B-2800 MECHELEN • Tel. (015)28 80 00

Op zoek naar het groen in de Vlaamse partijprogramma's

Patrick Vankrunkelsven, Bert Anciaux en Vincent Van Quickenborne, de 3 kopstukken van de VU-ID21, zien de slag om de kiezer wel zitten. Het milieuprogramma dat deze vernieuwingsbeweging u straks wil voorleggen, kan volgens de milieubeweging echter best wel nog wat vernieuwing gebruiken.

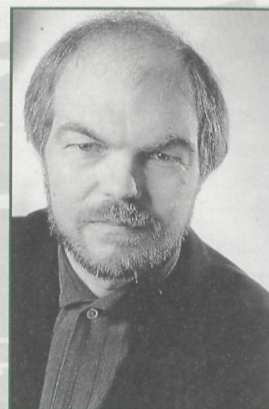
Op zondag 13 juni worden we met zijn allen in het stembokje verwacht. Ook al zijn we nog ruim een half jaar van de 'Moeder van alle Verkiezingen' verwijderd, toch worden de messen nu reeds grondig gescherpt. En daar draagt Milieurama graag zijn steentje toe bij. Hoe zwaar weegt de milieuproblematiek binnen het partijprogramma van de 5 democratische partijen in Vlaanderen? Dat is de vraag die we in deze nieuwe Milieuramareeks door de betrokken partijen zelf laten beantwoorden. We beginnen bij VU-ID21. Lag de Volksunie nauwelijks enkele jaren geleden nog op apegapen, dan oogt de partij nu strijdvaardiger dan ooit. Maar hoe zwaar weegt het milieuthema binnen het programma waarmee VU-ID21 straks naar de kiezer trekt?

"VU-ID21 trekt naar de kiezer met een partijprogramma waar het milieuthema een essentieel onderdeel van uitmaakt", steekt VU-ID21-voorzitter Patrick Vankrunkelsven ietwat voorspelbaar van wal. "Voor ons is het verbeteren van de kwaliteit van het leven een strijdpunt, en daar heeft milieu uiteraard alles mee te maken. Een beter milieubeleid is voor ons even belangrijk als een nieuwe ronde in de staatshervorming of een offensief economisch beleid voor Vlaanderen". Energie, ruimtelijke ordening, afval, water- en luchtkwaliteit. Dat zijn zowat de 'grote aandachtspunten'

waarrond het milieuprogramma van VU-ID21 is opgebouwd. Echt gedetailleerd of bijzonder vernieuwend is dat milieuprogramma alvast niet. Een duidelijke lijn valt er evenmin in te ontwaren. "Maar", argumenteert Vankrunkelsven, "onze milieustandpunten zijn wel grondig beredeneerd én haalbaar. Ook dat is belangrijk".

Kan Doel wel blijven bestaan?

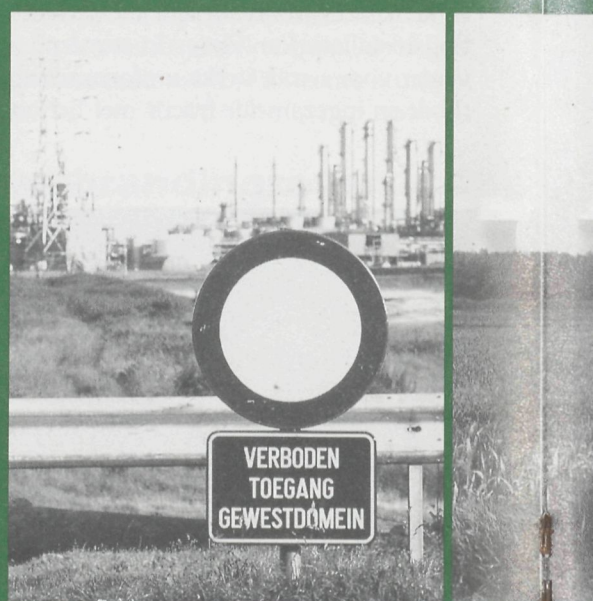
Beginnen we bij het luikje ruimtelijke ordening. Toen de Vlaamse regering tijdens de

VU&ID

VOOR DE VERNIEUWING

"Milieubeleid als nieuwe r

Patrick Vankrunkelsven: "De voorbije politieke daar dragen we nu met z'n allen de gevolgen van. überhaupt wel kan blijven bestaan binnen de huid

voorbije legislatuur werk maakte van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen kreeg ze daarvoor de uitdrukkelijke steun van de VU. "Ruimtelijke ordening vertrekt van een duidelijk afgebakende ruimtelijke planning", meent Vankrunkelsven. "Het Structuurplan Vlaanderen moet de basis zijn van ons beleid inzake ruimtelijke ordening. Het is een nuttig en noodzakelijk instrument dat de vele facetten van onze ruimtelijke planning duidelijk definieert. Toch stellen we vast dat de huidige beleids-opties of -beslissingen van de Vlaamse regering eigenaardig genoeg vaak verschil-

len van die principes die in het Structuurplan zijn opgenomen. En dat kan eigenlijk niet. Wij willen dat het Structuurplan Vlaanderen een daadwerkelijk beleidsinstrument wordt".

Volgens VU-ID21 ontbreekt het het Vlaamse beleid inzake ruimtelijke ordening momenteel aan een juiste planning en visie. "Dat wordt nog maar eens duidelijk geïllustreerd in het dossier rond het polderdorpje Doel", vindt Vankrunkelsven. "Men heeft in het verleden niet de politieke moed gehad om de inwoners van Doel duidelijk te maken dat de beslissing om de Antwerpse haven verder te laten uitbreiden uiteindelijk zou meebrengen dat hun dorp zou verdwijnen. Nochtans was dat begin jaren '70 eigenlijk al een uitgemaakte zaak". VU-ID21 wil niet zomaar gezegd hebben dat 'Doel moet blijven'. "Je moet je als partij de

noodzakelijk", vindt Vankrunkelsven. "Zo vinden wij dat, wat de illegale bebouwing betreft, die huizen of villa's inderdaad afgebroken moeten worden. Daar wordt nu, vooral in de media dan, nogal wat poeha over gemaakt. Maar het overgrote deel van die overtreders wist maar al te goed dat ze eigenlijk de wet overtraden toen ze ergens in een natuur- of landbouwgebied illegaal een huis optrokken. Ik lig dan ook geen seconde wakker van villa-eigenaars die hun optrekje tegen de grond zien gaan". Toch plaatst VU-ID21 ook enkele kanttekeningen bij het handhavingsbeleid zoals het momenteel door de Vlaamse regering wordt uitgevoerd. Zo vindt de partij dat er eveneens moet worden gewerkt aan een flankerend sociaal beleid, vooral dan inzake de permanente bewoning in weekendhuisjes of op campings: "Nu zomaar de hakbijl

mobiliiteitsconvenanten die de Vlaamse overheid afsloot met een aantal steden en gemeenten. "Dat zijn papieren tijgers die nauwelijks resultaat opleveren", meent Vankrunkelsven. "Wij zijn voorstander van een integraal mobiliteitsbeleid dat tegelijk maatregelen neemt op vlak van fiscaliteit, het openbaar vervoer aanmoedigt en de ruimtelijke ordening beter organiseert". VU-ID21 is van oordeel dat vervoer vandaag de dag eigenlijk veel te goedkoop is. Toch is de partij dan weer geen voorstander van, bijvoorbeeld, rekeningrijden. VU-voorzitter Vankrunkelsven: "Rekeningrijden treft vooral die mensen die op een bepaald moment op een bepaalde plaats moeten zijn zonder dat er vaak een alternatief voorhanden is. Bijvoorbeeld mensen die elke ochtend met de auto naar het werk moeten of op een plaats wonen waar geen

leid is even belangrijk e ronde staatshervorming"

politieke generaties hadden niet de moed om de gevolgen van hun wanbeleid inzake ruimtelijke ordening onder ogen te zien. En volgen van. Je moet de mensen durven duidelijk maken waar het op aankomt. Bijvoorbeeld door je de vraag te stellen of Doel en de huidige context."

vraag kunnen stellen of het überhaupt wel verantwoord is dat een dorp als Doel, dat de voorbije jaren totaal werd afgesneden van de wereld, kan blijven bestaan", meent Vankrunkelsven. "We zijn wel absoluut voorstander van een fatsoenlijke vergoeding voor de mensen die hun huizen moeten verlaten. Want zo'n degelijke sociale regeling laat voorlopig op zich wachten".

Villa's tegen de grond

VU-ID21 is evenzeer voorstander van een streng handhavingsbeleid. "Dat is absoluut

zetten in alle bouwovertradingen gaat wellicht iets te ver. Het lijkt ons beter dat je voor een aantal gevallen een oplossing zoekt op lange termijn", aldus Vankrunkelsven.

Geen rekeningrijden

Het mobiliteitsbeleid zoals het tot op vandaag door de Vlaamse regering werd gevoerd, krijgt van VU-ID21 alvast een ruim onvoldoende. "Dat beleid is veel te weinig doordacht", meent Vankrunkelsven. De partij verwijst in dat verband naar de

openbaar vervoer is". VU-ID21 gelooft integendeel meer in fiscale instrumenten om het gebruik van de auto te ontmoedigen en zachte vervoersmiddelen te promoten. Maar dan moet de kwaliteit van het openbaar vervoer wel verbeteren, in die optiek is de partij absoluut voorstander van een defederalisering van het treinverkeer. "Het onvermogen binnen de NMBS om jarenlange problemen slagkrachtig op te lossen is enorm. Vandaar de noodzaak om van het treinverkeer een gemeenschapsmaterie te maken. Tegelijk moet het treinverkeer in Vlaanderen gedeeltelijk

foto Frans Geys

Onze ruimtelijke ordening heeft volgens VU-ID21 vooral ook nood aan een beter mobiliteitsbeleid. Toch lijkt rekeningrijden hen geen geschikte beleidsmaatregel: "Dat raakt vooral mensen die eigenlijk geen alternatief hebben voor de auto".

worden geprivatiseerd, zij het dan wel onder strikte voorwaarden".

Veestapel moet inkrimpen

Stel dat VU-ID21 na de verkiezingen regeringsverantwoordelijkheid neemt, dan krijgt de partij binnen de kortste keren ook een aantal belangrijke landbouwdossiers onder de neus geschoven. "Het enige juiste landbouwbeleid bestaat erin dat de meest strenge normen, wat het MAP betreft is dat de Nitratenrichtlijn, streng worden opgevolgd. Dat is nu helaas niet het geval", aldus Patrick Vankrunkelsven. "Het komt erop aan dat je de veestapel aanpast aan de beschikbare ruimte, niet omgekeerd". Het huidige MAP kan alvast niet op de goedkeuring van VU-ID21 rekenen: "Dat MAP pakt de mestproductie niet fundamenteel aan en zorgt alleen maar voor een verregaand transport van mest. We moeten de moed hebben om als Vlaamse regering werk te maken van de noodzakelijke inkrimping van de veestapel, naar analogie met Nederland". Dat sluit volgens VU-ID21 evenwel niet uit dat het beleid ook een maximale samenwerking tussen landbouwers en natuurorganisaties moet nastreven: "Landbouwers zijn eigenlijk in eerste instantie het best geplaatst om ons landschap te beschermen. Het probleem is echter dat het overgrote deel van die landbouwers ook verstrengeld zit in belangenorganisaties zoals de Boerenbond die vooral de industriële landbouwbedrijven verdedigt en eigenlijk geen belang heeft bij een optimale samenwerking tussen landbouwers en andere publieksgroepen".

En dan is er tenslotte nog het energievraagstuk. Centraal daarin staat voor VU-ID21 de afbouw van de nucleaire energievoorziening in België. "Dat is de enige juiste oplossing", aldus voorzitter Patrick

Vankrunkelsven. "Tegelijk met een beleid dat continu werk maakt van energiebesparing en zorgt voor de promotie van hernieuwbare energiebronnen, moeten we op die manier onze engagementen inzake CO2-reductie kunnen hard maken". Een CO2-taks is voor de VU-ID21 niet alleen zaligmakend: "Tegelijk moet je ook werk maken van een duidelijke normering voor bedrijven om de CO2-uitstoot aan banden te leggen. Want anders loop je het risico dat bedrijven die de CO2 taks hebben betaald, voor de rest ongecontroleerd kunnen blijven uitstoten. Bovendien moet je een CO2-heffing ook in Europees verband invoeren, anders dreig je af te stevenen op een economische catastrofe".

Ook economische belangen

VU-ID21 profileert zich voluit als een partij, zelf houdt men het resoluut op 'beweging', die kiest voor radicale vernieuwing. Een huis dat ook onderdak moet bieden aan het groeiend aantal burgercomités dat de voorbije jaren rond diverse thema's, heel vaak gelieerd met milieuproblemen, werd opgericht? "Wanneer VU-ID21 regeringsverantwoordelijkheid zou opnemen, dan willen we die burgercomités alvast nauwer bij het beleid betrekken", blikt Vankrunkelsven al vooruit. "Dat is nu nog te weinig geval. Veel problemen worden te gauw van de hand gedaan als nimby-syndromen zonder algemeen belang". En welke rol ziet VU-ID21 weggelegd voor Bond Beter Leefmilieu als koepel van de Vlaamse milieubeweging? De voorbije jaren drukte die milieubeweging steviger dan ooit, zowel via overleg als actie, zijn stempel op het milieubeleid. "Dat is natuurlijk positief", besluit VU-voorzitter Vankrunkelsven. "De strijd voor een betere leefkwaliteit kan alleen maar worden aangemoedigd. Maar als potentiële beleidspartij willen wij ook andere belangen in overweging nemen. Aan jullie om ervoor te zorgen dat het milieu het best geaccentueerd wordt".

Piet Decoster

En wat vindt de milieubeweging van het milieuprogramma dat de Vlaamse partijen straks aan de kiezer voorleggen? Zonder u een kant-en-klaar stemadvies te geven, leek het ons toch interessant om elke maand een kritische reflectie te maken van datgene wat wordt voorgesteld. BBL-voorzitter Gust Feyen, een man die kan terugkijken op een jarenlange ervaring zowel in de milieubeweging als in de omgang met politici, voorziet u elke maand van een gekruide reflectie...

Inzake ruimtelijke ordening lijkt het er alvast op dat VU-ID21 weinig visie heeft ontwikkeld. Patrick Vankrunkelsven stelt wel even dat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen een beleidsinstrument wordt, maar het noodzakelijke nieuwe decreet op de ruimtelijke ordening wordt niet als prioriteit ervaren. Ook inzake mobiliteitsbeleid blaast de voorzitter tegelijk warm en koud. De voorstellen die VU-ID21 terzake doet liggen duidelijk goed in de markt. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om de verbetering van het openbaar vervoer. Uiteraard zijn we het daarover eens, maar waarom durft VU-ID21 het niet aan om expliciet te stellen dat bijkomende infrastructuur het mobiliteitsprobleem alleen nog moeilijker zal maken. Een dergelijke visie lijkt ons cruciaal. Wel toe te juichen is de stelling dat de huidige veestapel een wezenlijk milieuprobleem vormt. Volgens Patrick Vankrunkelsven is een constructief overleg tussen landbouw en milieu zeer belangrijk. Terecht, een dergelijk overleg wordt door de milieubeweging reeds jarenlang nagestreefd, alleen zorgen allerhande obstructies van (een deel van) de landbouwsector ervoor dat het milieuprobleem ondertussen niet opgelost raakt. De visie van VU-ID21 op het energieprobleem biedt perspectieven. Dat maatregelen zoals een CO2-belasting inderdaad het integrale energievraagstuk niet kunnen oplossen, klopt echter maar gedeeltelijk. Bovendien mag de verwijzing naar de Europese context zeker geen argument zijn om op Belgisch niveau geen CO2-taks in te voeren. Samengevat: VU-ID21 mag zich dan al resoluut profileren als een 'vernieuwingsbeweging', van een erg vernieuwende visie op het eventueel te voeren milieubeleid valt voorlopig weinig te merken. Het huiswerk wordt best nog eens overgedaan vooraleer het examen van 13 juni eraan komt...

Omzendbrief natuurdecreet zet aan tot krachtdadig natuurbeleid

Recent werd door Vlaams minister Theo Kelchtermans een omzendbrief bij het eerste uitvoeringsbesluit van het natuurdecreet uitgevaardigd. De omzendbrief is gericht aan de gouverneurs en leden van de bestendige deputaties, de colleges van burgemeester en schepenen en alle ambtenaren van het Vlaams Gewest.

De omzendbrief vangt aan met een uitvoerige bespreking van de algemene maatregelen voor het natuurbehoud. Die algemene maatregelen worden geconcretiseerd door de horizontale maatregelen die ongeacht de ruimtelijke bestemming of het gebruik van de grond overal gelden. Belangrijk is dat daarbij duidelijk wordt aangegeven dat het standstill-principe betekent dat de natuurkwaliteit minimaal moet worden instandgehouden en dat de vergunningverlenende overheid voor een uitdaging staat om via de vergunning het win-back-principe toe te passen om op die manier de natuur die de laatste decennia verloren ging opnieuw te realiseren.

Wanneer is vergunning nodig?

In het volgende hoofdstuk wordt de vergunningsplicht voor het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen behandeld. Kort samengevat zijn er drie mogelijkheden. Een algemeen verbod, een natuurvergunningsplicht en een meldingsplicht.

In een aantal gevallen geldt een algemeen verbod op wijziging. Er kan enkel van dit verbod afgeweken worden bij besluit van de bevoegde minister. Concreet betekent dat dat schepencolleges of bestendige deputaties in die gevallen geen vrijheid hebben om een wijziging toe te staan. Dit algemeen verbod geldt in gans het Vlaams Gewest voor specifieke vegetaties en bijzondere landschapselementen. Voor historisch permanent grasland en poelen geldt dit verbod enkel in de groengebieden, parkgebieden, bufferzones en bosgebieden volgens de gewestplannen. Het normale onderhoud van deze landschapselementen mag uiteraard blijven gebeuren.

Een tweede mogelijkheid omvat wijzigingen waarvoor een vergunning vereist is. Als de aanvraag gebeurt door individuen of bedrijven wordt de vergunning behandeld door het College van Burgemeester en Schepenen, voor aanvragen door overheden of door rechtspersonen met publiekrechtelijk statuut (zoals ruilverkavelingscomités of polders en wateringen) is de Bestendige Deputatie de vergunningverlenende overheid. De vergunningsplicht geldt enkel binnen bepaalde gebieden en zones. Er wordt bovendien een onderscheid gemaakt tussen de natuurvergunningsplicht voor wijziging van vegetatie en die voor wijziging van kleine landschapselementen.

Algemeen verbod

De natuurvergunningsplicht voor de wijziging van vegetatie geldt in de groengebieden, parkgebieden, bufferzones, bosgebie-

den, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde en natuurontwikkelingsgebieden volgens de gewestplannen, de EG-vogelbeschermingszones, de RAMSAR-watergebieden, de beschermde duingebieden en de habitatzones van communautair belang. Binnen deze gebieden en zones geldt een algemeen verbod tenzij voorafgaand een schriftelijke vergunning is verkregen voor het afbranden, het vernietigen, beschadigen of doen afsterven van vegetatie met mechanische of chemische middelen (behalve voor cultuurgewassen die geen historisch permanent grasland en bossen zijn), het wijzigen van historisch permanent grasland met inbegrip van het micro-reliëf, het aanplanten of rooien van bosjes op plaatsen met vegetatie, het wijzigen van het reliëf, de nivellering van het microreliëf, het wijzigen van de waterhuishouding door drainage, ontwatering en dichten van bv. grachten en het wijzigen van het overstromingsregime van vegetatie. Het wijzigen van historisch permanent grasland is vergunningsplichtig in valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of agrarische gebieden met bijzondere waarde en binnen de perimeter van de gebieden afgebakend in uitvoering van internationale besluiten voorzover het historisch permanent grasland als habitat is opgenomen.

De natuurvergunningsplicht voor wijziging van kleine landschapselementen is van toepassing in dezelfde gebieden en zones én in de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden volgens de gewestplannen en in de gebieden van het IVON (eens die afgebakend zijn).

Goede natuurpraktijk

Een derde mogelijkheid omvat de meldingsplicht. Het wijzigen van vegetaties (voor struwelen, loofbossen, houtachtige beplantingen op bermen of taluds en langs waterlopen, dijken of taluds), het wijzigen van kleine landschapselementen (heggen, hagen, houtkanten, houtwallen, bomenrijen, hoogstamboomgaarden, stilstaande waters, poelen en beken) moeten voorafgaand schriftelijk worden gemeld aan het College van Burgemeester en Schepenen. Deze meldingsplicht is van toepassing in gans het Vlaams Gewest behalve in woongebieden en industriegebieden volgens de gewestplannen en de gebieden en zones waar de vergunningsplicht voor wijziging van kleine landschappen geldt.

De omzendbrief bevat ook een bijlage met een code voor goede natuurpraktijk i.f.v. wijziging van vegetatie en van kleine landschapselementen. Deze code geeft voor elke vegetatie en klein landschapselement een zeer uitgebreid overzicht van de omschrijving (m.a.w. wat is het), de betrokken karteringseenheden volgens de Biologische Waarderingskaart) en de normale onderhoudswerken. Op die manier wordt voor iedereen duidelijk voor welke handelingen in de betrokken vegetaties of kleine landschapselementen al dan niet een verbod, vergunnings- of meldingsplicht geldt, en misschien veel belangrijker op welke manier deze vegetaties en kleine landschapselementen best onderhouden worden.

Johan Vandewalle

Boek & Milieu

20

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag. Op donderdag en vrijdag enkel na afspraak, dit telkens van 10u00 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u00. Je kan er meer dan 20.000 boeken en tijdschriften inkijken. Uitlezen kan niet. Het is wel mogelijk om fotocopieën te maken. Beperkte documentatieaanvragen (bv. fotocopieën van tijdschriftenartikels) kunnen worden opgestuurd aan 5 fr. per kopie (plus verzendingskosten). Je kan ook een publicatielijst rond een bepaald thema aanvragen.

Het bestand van de bibliotheek kan je ook raadplegen via Internet, de Felnet-website (Flanders Environmental Library Network) vind je op <http://www.vito.be/emis/felnet>

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn meestal niet bij de BBL te bekomen. Je kan ze wel raadplegen in onze bibliotheek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven zijn te bestellen bij MilieuBoek, PB 18169, NL-1001 ZB Amsterdam, tel. 00.31.20.624.49.89.

MilieuBoek heeft een Belgisch rekeningnummer. E-mail aan de bibliotheek: milieu.bibliotheek@bbbv.be

Het woonbeleid in Vlaanderen op een tweesprong

Leo Peeters en Pascal de Decker, Epo, Berchem, 1997, 159 pag., ISBN 90-6445-036-6, prijs: 798 fr.

In een eerste deel wordt er nagegaan of er in Vlaanderen voldoende woningen aanwezig zijn, welke de kwaliteit, uitrusting en grootte ervan is, en hoe de kostprijs ervan evolueerde. De auteurs schetsen ook de te verwachten evolutie, ook in de Europese context. Het is duidelijk dat er beleidsveranderingen noodzakelijk zijn. In het tweede deel worden een aantal aanwijzingen (inhoudelijk, financieel, institutioneel,...) gegeven waaraan die veranderingen zouden moeten voldoen.

Handreiking Stad en Milieu: voor milieu- en bewonersorganisaties

Bart van Geleuken, Eric van Kaathoven, Harma Kaput et. al., Stichting Natuur en Milieu, Utrecht, 1998, prijs: 14,25 gulden verkrijgbaar bij Milieubook

Deze publicatie is bedoeld als ondersteuning voor milieu- en bewonersorganisaties die willen weten hoe het gesteld is met het milieubeleid en zich willen engageren voor de verbetering van het leefmilieu in het stedelijk gebied.

Eerst wordt er uiteengezet wat de Stad en Milieubenadering inhoudt, verder volgt er een analyse van het verband tussen ruimtelijke ordening en milieu. Tenslotte volgt er een overzicht van de milieuproblemen (aard, omvang, overheidsbeleid, maatregelen, oorzaken).

Betere Bloemen Wijzer: Natuurlijk bloemen zonder gif

betere
bloemen
wijzer

Kees Beart, Stichting Natuurverrijking, Lekkerkerk, 1994, 40 pag., ISBN 90-71870-07-3, prijs: 9,95 gulden verkrijgbaar bij Milieubook

Bloemen zijn het meest gegeven geschenk en ze worden bij elke gelegenheid gegeven. Toch zijn bloemen niet zonder milieuimplicaties: bloemen zonder gif zijn nog maar zeer beperkt te koop. Op de weg van een zaadje naar een boekje zijn er een dertigtal bespuitingen. Dit is uiteraard belastend voor het milieu. Ook de energie die nodig is om serres te verwarmen en te verlichten is niet gering. In deze uitgave wordt aangetoond dat men met bloemen uit de eigen tuin in alle seizoenen ook bloemstukjes en boeketten kan maken.

Biodiversiteit

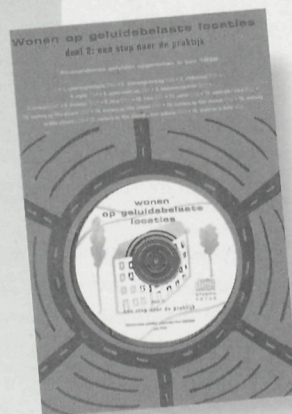

Johan van Zoest (red.), KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1998, 212 p., ISBN 90-5011-107-6, prijs: 59,50 gulden (52,50 gulden voor leden KNNV)

Dit boek is het eerste Nederlandstalige boek dat de omvang van het biodiversiteitsvraagstuk in kaart brengt. Het is geschreven vanuit een ruime invalshoek door 11 gerenommeerde Nederlandse auteurs die de biologische, sociaal-economische, juridische en politieke aspecten van biodiversiteit belichten. De biodiversiteit staat aan vele gevaren bloot: groei van de wereldbevolking, milieuvervuiling, leefgebieden voor dieren en planten die verdwijnen... Biodiversiteit betekent niet het trachten van de tegenwoordige toestand op een krampachtige manier te behouden maar in de eerste plaats het instandhouden van de processen die tot verscheidenheid leiden. De auteurs geven richtlijnen voor een meer effectieve natuurbescherming en tonen de rol aan die hier is weggelegd voor de overheid, het bedrijfsleven en de burgers.

Wonen op geluidsbelaste locaties; deel 2: een stap naar de praktijk

Stuurgroep Woningbouw, Amsterdam, 1998, 55 pag. + geluiden CD-ROM, 25 gulden, te bestellen bij Documentatiecentrum SWD-dRO, Jodenbreestraat 25- PB 1900, NL-1000 BX Amsterdam, Tel. 00.31.20.552.71.53.

In het eerste deel van deze studie werd voor de Amsterdamse situatie (schaarste aan locaties - geluidsbelasting) onderzocht hoe op geluidsbelaste locaties woningbouw gerealiseerd kon worden en wat hiervan de weerslag zou zijn op vlak van woonkwaliteit en ruimtegebruik. In deze publicatie worden er 4 studieplannen voorgesteld die dit thema voor 4 locaties in 4 verschillende stadsdelen verder uitwerken.

Is uw vuilniszak ook aan afvallen toe?

Wist u dat het een klein kunstje is om uw vuilniszak te vierendelen?

Gebruikt glas en papier worden grondstoffen, groente-, fruit en tuinafval wordt compost en ook heel wat ander afval krijgt een tweede leven. Een evolutie die we alleen maar kunnen toejuichen!

Toch blijft er nog afval over en vele kleintjes maken één grote afvalberg. Met een boodschappentas vermijdt je alvast plastic zakjes, een boterhamendoos betekent afvalarm lunchen en onverpakte groenten en fruit zijn pas echt puur natuur.

De OVAM bracht een aantal tips rond afvalvoorkoming samen in een gratis brochure die u kan aanvragen bij uw gemeente, intercommunale of bij de OVAM zelf. Zo vermagert uw vuilniszak in een mum van tijd, want ...

Kan. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen, Tel.: 015/284.284, Fax.: 015/20.32.75, website: <http://www.ovam.be>

Wie AFVAL vermijdt, moet het niet kwijt

Respecteert uw spaargeld uw zorg voor het milieu?

Stel u voor: u springt regelmatig in de bres voor de bescherming van een naburig natuurgebied, terwijl uw bank uw spaarcenten investeert in een prestigeproject waar ettelijke hectaren bos voor moeten wijken. Het kan: de meeste banken staren zich immers blind op de winst en hebben lak aan uw principes.

Al 14 jaar lang bewijst Netwerk Vlaanderen vzw dat het ook anders kan. Voor Netwerk is geld geen doel op zich, maar een instrument voor maatschappelijke vernieuwing. Daarom heeft Netwerk in samenwerking met de ASLK het **Krekelsparen** ontwikkeld. Een Krekelspaarrekening

Imagine

biedt u het gewone rendement plus **100% zekerheid dat uw geld op een verantwoorde manier belegd of geïnvesteerd wordt:** niet in wapenhandel, kernenergie, dierproeven, criminele activiteiten of schending van mensenrechten, wel in bedrijven en organisaties die uw principes delen. Netwerk ontvangt bovendien voor elke Krekelspaarder een vergoeding van de ASLK. Met dat geld ondersteunt Netwerk al meer dan 400 geëngageerde projecten in Vlaanderen, met advies, giften en goedkope leningen.

Wil u de 11.271 ste Krekelspaarder (m/v) worden? Loop dan even langs bij uw plaatselijk ASLK-kantoor of **bel ons**.

Anders omgaan met geld

(02) 201 07 70

Netwerk Vlaanderen vzw, Vooruitgangstraat 333 bus 9, 1030 Brussel, (02) 201 07 70, fax (02) 201 06 02

Tips voor een gezonde én ecologische feestmaaltijd.

Over enkele dagen schuiven we met zijn allen weer netjes de benen onder tafel voor enkele gezellige feestmaaltijden. Gevulde kalkoen met veenbessen en krokante kroketten? Een sorbet of chocolademousse met als afsluiter nog wat cognac en sterke koffie? Een lekker flesje Châteauneuf op kamertemperatuur? Wij voelen onze maag en lever alvast nu al protesteren bij het louter inbeelden van al dit bourgondisch geweld. Nochtans kan je straks ook op een andere manier gezellig feesten. Lekker én gezond eten, het klinkt steeds meer mensen feestelijk in de oren. Milieurama geeft u alvast enkele tips om er straks een plezierig én gezond eindejaar van te maken...

Een goed feest begint uiteraard in de winkel. Wie gezond wil feesten probeert in de eerste plaats een maaltijd samen te stellen die uit zo weinig mogelijk vlees of vis bestaat. Wil je toch vlees, kies dan voor vlees dat een Biogarantielabel heeft. Kies zeker geen kalfsvlees, want om dat mooi 'blank' te maken, krijgen de kalveren een zeer eenzijdige voeding zonder ijzer. Hierdoor lijden ze hun hele leven aan bloedarmoede. Als gevolg hiervan hebben de dieren een verminderde weerstand tegen ziekten, zodat er aan het voer altijd antibiotica moet toegevoegd worden. Absoluut af te raden zijn wild, struisvogel of damhert. Vis? Dan bevelen wij vooral kabeljauw of schelvis aan. Alvast heel wat beter dan gekweekte meerval, forel, paling of zalm. Maar waarom eens niet proberen om een feestmaaltijd samen te stellen met vleesvervangende producten? Een goed én lekker alternatief is bijvoorbeeld Quorn, een plantaardig product op basis van schimmeliwit. Je vindt het in steeds meer warenhuizen en uiteraard ook in sommige natuurvoedingswinkels. Of je kan ook kiezen voor andere vleesvervangers op basis van soja, zoals tofu, seitan of tempeh. Met een minimum aan inspiratie stel je een bijzonder feestelijke maaltijd samen.

Kransje van wintergroenten?

Bij een feestmaaltijd horen vanzelfsprekend ook fruit en groenten. Ook hier kan je als bewuste consument het milieu een handje helpen. Door ook hier te kiezen voor biologisch geteelde groenten en fruit. Tot voor kort gold het argument dat biologi-

sche groenten in Vlaanderen vrij moeilijk te vinden waren, de voorbije maanden schoot het aantal initiatieven dat biogroenten aanbiedt evenwel als paddestoelen uit de grond. Wellicht is er in je buurt wel ergens een organisatie die een 'groentenabonnement' aanbiedt. Als consument krijg je wekelijks een pakket biologisch geteelde groenten thuis geleverd. Misschien is deze feestperiode een ideale gelegenheid om op zoek te gaan naar zo'n groentenabonnement in je buurt? Uiteraard vind je ook in de natuurwinkels biologische groenten. Daarnaast zijn er ook nog talrijke biologische bedrijven die hun pakketten rechtstreeks aan de klant aanbieden. Of je kan eens langslopen op een boerenmarkt. Let wel, niet alles wat je op een boerenmarkt vindt is biologisch. Maar een aantal biologische bedrijven heeft wel een standje op zo'n boerenmarkt.

Kies ook zoveel mogelijk voor seizoensgebonden groenten. Groenten van het seizoen zijn niet alleen lekkerder omdat ze in de vollegrond geteeld worden. Ze zijn ook beter voor het milieu. Er moeten geen serres verwarmd worden of ze moeten niet uit verre streken worden ingevoerd. Een bloemkool of witloof, overigens prima geschikt als groente bij je feestmaaltijd, kan je makkelijk ophalen bij een biologische groentenboer uit je regio. U zoekt enkele specifieke wintergroenten? Kies dan bijvoorbeeld voor aardappel, andijvie, knolselder, koolraap, peulervwten, pompoen, rammenas, rode biet, rode kool, savooikool, schorseneren, spruitjes, ui, veldsla, winterwortelen, witloof of witte kool.

En de andere levensmiddelen? Probeer steeds producten te kopen die zo weinig mogelijk verwerkt zijn en geen hulpstoffen bevatten. Bijvoorbeeld volkorenbrood van de warme bakker in plaats van een instant-gesneden witbrood uit de supermarkt. Of yoghurt uit de fles. Ben je van plan een slaatje te bereiden? Doe dat dan met wat slaolie en azijn in de plaats van een kant-en-klare dressing die je uit de supermarkt meebrengt.

Watergebruik beperken

We zeiden al dat je heel wat energie kan sparen door seizoens- en streekgebonden producten te kopen. Ook in de keuken zelf, bij het klaarmaken van je feestmaaltijd, kan je heel wat energie besparen. Kookt u met gas? Proficiat, dan maakt u gebruik van het meest zuinige kooktoestel. U heeft een elektrisch fornuis? Zorg er dan voor dat u pannen gebruikt met een vlakke bodem en dat die bodem goed aansluit op de kookplaat. Zet de kookplaat ook op een lagere stand vooraleer het gerecht kookt. Immers, een kookplaat op lage stand gebruikt tot 80% minder energie. Bij een kooktijd van 10 minuten kan je de kookplaat zelfs beter meteen uitzetten want dan volstaat de restwarmte. Zorg er tevens voor dat de pannen niet op een te grote kookplaat staan en hou de deksels tijdens het koken zo lang mogelijk op de pannen. U heeft gerechten die lang moeten koken? Gebruik dan een snelkookpan. Probeer ook het gebruik van water zoveel mogelijk te beperken. Giet je koffiezet of theepotje bijvoorbeeld niet nodeloos vol wanneer je maar enkele tasjes nodig hebt...

Een gezond glaasje wijn...

Het spreekt voor zich dat je feestmaaltijd niet compleet is zonder de nodige wijn erbij. Ook hier kan je kiezen voor én lekkere én gezonde wijn. De voorbije jaren is het assortiment biologische wijnen aanzienlijk toegenomen. Meer zelfs, enkele biologische wijnen sleepten recent een aantal gerenommeerde onderscheidingen in de wacht. Het grote verschil met de gangbare wijnsoorten is dat biologische wijn gemaakt wordt van druiven die alleen worden geplukt wanneer ze ten volle rijp zijn. De gisting gebeurt met de

eigen gist en niet met gistklonen. Op die manier blijft bovendien het typische karakter van elke streek behouden. De ontwikkeling van de wijn verloopt dus volledig natuurlijk en niet geforceerd, onnatuurlijke ingrediënten worden op geen enkel moment toegevoegd. Ook bewaarmiddelen zijn bij de teelt van biologische wijnen overbodig. Dit komt omdat alleen de gezonde druiven in de gistingsskuip terechtkomen. Hierdoor is de toevoeging van schadelijke bewaarmiddelen en bacteriedodende middelen niet nodig. Biowijnen zijn van nature eigenlijk bewaarwijnen. Biologische wijnsoorten genieten de voorbije jaren dus steeds meer 'professionele' erkenning. Er is zelfs sprake van een zekere 'trend'. Kortom, redenen genoeg om straks even te tippen van zo'n glaasje biologische wijn of een flesje biowijn onder de kerstboom als cadeau te leggen.

Jan Vanherk

In het 'Handboek Ecologische Voeding' van de Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt) vzw vind je een schat aan creatieve, lekkere én gezonde (feest)maaltijden. Binnenkort verschijnt trouwens een vernieuwde uitgave van het boek. Een tip als nieuwjaarsgeschenk?

Velt vzw, Uitbreidingstraat 392c, 2600 Berchem, Tel. 03/281.74.75., Fax. 03/281.74.76., e-mail: velt@club.innet.be

Biologische wijnen kan je proeven én krijgen bij Biotiek, Ten Hoflaan 22, 2980 Zoersel, Tel. 03/312.24.38., Fax. 03/312.59.14.

Enkele kant-en-klare gerechten voor bij de kerstboom...

U weet nog niet precies wat u straks voor vrienden of familie wil gaan klaarmaken? U zoekt nog enkele leuke suggesties? Dan geven wij alvast een tweetal tips. Smakelijk!

Een heerlijk voorgerechtje: salade van rode biet

Benodigdheden: 1 grote biet of 2 kleinere bietjes - 1 eetlepel grof gehakte hazelnoten

Voor de vinaigrette: 6 eetlepels (saffloer)olie - 2 eetlepels wijn- of frambozenazijn - 1 kleine lepel bessensconfituur

Maak de vinaigrette door de azijn, mosterd, kruiden en olie te mengen en er op het laatst een lepelje bessensconfituur door te roeren. Rasp de biet grof, overgiet met de vinaigrette en meng er de nootjes door.

Je kan deze salade ook nog presenteren op een bedje van eikebladsla en garneren met braambessen of frambozen.

Kerstkoekjes.

Een ideaal gerecht om samen met de kinderen klaar te maken.

Nodig: 75 g boter, 75 g honing, 200 g tarwemeel, snuifje zout, 1 theelepel vanillepoeder, 1 eetlepel speculaaskruiden, 1 theelepel olie, 1 eigeel, 1 eetlepel zonnebloempitten. 2 mengkommen, houten lepel, deegrol, deegvormen of keukenmesje, bakplaat, bak-

kwastje, kom, 1 vork.

Roer de boter en de honing tot een romig mengsel. Meng in een andere deegkom meel, zout, vanillepoeder, speculaaskruiden en kaneel. Schep het meelmengsel door het botermengsel, kneed alles tot deeg dat niet aan de handen plakt en laat het deeg een uur rusten op een koele plaats. Smeer de bakplaat in met olie, zet de oven aan en verwarm die voor op 180°C. Rol het deeg uit tot een lap van 1 cm dik, steek met vormpjes figuurtjes of letters uit het deeg en leg ze met wat tussenruimte op de ingevette bakplaat. Klop met een vork het eigeel los in een kom en bestrijk de koekjes met het eigeel. Daardoor krijgen ze straks een mooie bruine bovenkant. Strooi wat zonnebloempitten over de koekjes en druk ze vast. Schuif de bakplaat in het midden van de oven en bak de koekjes gaar in 20 minuten.

"Juridische strijd om Doel is pas begonnen".

BBL en Doel 2020 starten nieuwe campagne voor behoud dorp en omgeving

Op 17 november behandelde de Raad van State het verzoek tot schorsing van de principiële regeringsbeslissing om het polderdorpje Doel op te offeren voor een nieuwe containerterminal. De uitspraak wordt de komende weken verwacht. Bond Beter Leefmilieu (BBL), Werkgroep Natuurreservaten Linkeroever-Waasland (WNLW) en Doel 2020 wachtten het verdict niet af en stelden op hetzelfde ogenblik hun nieuwe 'masterplan' voor om Doel en omgeving van de ondergang te redden. De acties omvatten een nieuwe procedure voor de Raad van State, een verspreiding van bezwaarschriften en een parlementair verzoekschrift.

Tijdens de pleidooien bij de Raad van State stond de volgende vraag centraal: heeft de principiële beslissing van de Vlaamse regering over de aanleg van een containerkade, de bijhorende industrieterreinen en het verdwijnen van Doel 'rechtsgevolgen'? Het antwoord daarop bepaalt of de Raad van State al dan niet kan schorsen. De advocaat van het Vlaams Gewest oordeelde van niet. Volgens hem betrof het enkel een principiële beslissing. De concrete uitwerking gebeurt pas tijdens de vervolgbeslissingen. Deze gaan telkens gepaard met een openbaar onderzoek, dat toelaat bezwaren in te dienen. Die verdere stappen zijn onder meer de wijziging van het gewestplan, de aflevering van een bouw- en milieuvergunning en de wijziging van het Europees vogelrichtlijngebied. BBL-beleidsmedewerker Bart Martens: "Volgens ons creëert de uitspraak van de Vlaamse regering wel degelijk rechtsgevolgen. Op basis van deze beslissing werd het project aanbesteed. Er kwam tevens een sociaal bemiddelaar. Er volgden onteigeningsbesluiten. Op de oprotpremie werd een bedrag gekleefd. Een schorsing kan dus perfect."

Reden genoeg voor BBL, WNLW en Doel

foto: Stefan Van Rul

De strijd om Doel is nog lang niet gestreden. Hoe langer het project kan worden tegengehouden, hoe groter de kans dat het uiteindelijk nooit zal worden doorgevoerd. Binnenkort start de milieubeweging alvast een nieuw juridisch offensief tegen de beslissing van de Vlaamse regering...

2020 om de strijd te verscherpen. "Einde september startten we reeds een nieuwe procedure bij de Raad van State tegen de 'onwettige' herziening van het gewestplan en het 'weggeven' van een vogelrichtlijngebied waarbij de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn werd genegeerd.

Parlementair verzoekschrift

Eresenator Ferdinand De Bondt gaf namens Doel 2020 op 17 november een verzoekschrift af aan de voorzitter van het Vlaamse parlement. Een decreet van 14 juli 1998 laat de bevolking toe op deze manier te vragen om bepaalde thema's te behandelen. Op de kop af 575 volwassenen, waarvan 352 uit Doel, ondertekenden het verzoekschrift. Aldus vraagt meer dan de helft van de volwassen bevolking van

Doel om te wachten met 'omkeerbare' beslissingen tot de Europese Commissie zich uitspreekt over de Europese richtlijnen terzake. Ze dringen er bovendien bij het parlement op aan kleur te bekennen in het Doel-dossier. Op 9 december werd De Bondt gehoord in de betrokken commissie. Het is nu wachten op een debat in het parlementaire halfrond.

Ondertussen loopt de gewestplanherziening die de werken rond Doel ook concreet moet mogelijk maken. In de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen worden massaal bezwaarschriften verspreid, waarmee de betrokkenen opmerkingen kunnen formuleren over de ecologische en sociale gevolgen van de regeringsbeslissing. Hildegard Van den Camp (WNLW): "Onze actie kent heel wat bijval. Zo verzamelden we 10.000 bezwaarschriften die we op 15 december aan Oost-Vlaams provinciegouverneur Herman Balthazar overhandigden.

Tijd in ons voordeel

"Hoe langer we het project Doel kunnen tegenhouden, des te meer de overbodigheid van deze grootschalige ingreep bewezen zal worden. Bart Martens: "Er dienen zich immers tal van nieuwe ontwikkelingen aan. Het Nederlandse Concept Consultancy ontwierp een nieuw concept voor containeroverslag. Dat trekt het aantal lagen containers boven elkaar op van drie tot negen. Deze efficiëntere manier van werken laat toe de huidige capaciteit op dezelfde ruimte te viervoudigen. Een ander element in de discussie vormt de mogelijke inplanting van een containerterminal in Vlissingen. "Nederland bestudeert volop dit alternatief voor de Maasvlakte aan de haven van Rotterdam. Het tweede paars kabinet beslist begin 1999 over de nieuwe zuidwestvariant. Uit goede bron vernemen wij dat het voorstel een ernstige kans maakt. Dat kan belangrijke gevolgen hebben voor de toekomst van de containertrafik in Antwerpen", besluit Bart Martens.

Hekkensluiter van succesvolle Maand van de Energiebesparing

Licht ging uit in 140 gemeenten tijdens Nacht van de Duisternis

De Nacht van de Duisternis, een actie tegen energieverpilling en tegen lichthinder is op 31 oktober een groot succes gebleken. In zo'n 140 gemeenten werd (een deel van) de openbare verlichting gedoofd tussen 21 en 23 uur. Bond Beter Leefmilieu en de Vereniging voor Sterrenkunde waren zeer tevreden. Ondanks het barslechte weer namen bovendien nog eens 750 mensen deel aan natuurwandelingen, terwijl de sterrenkijkactiviteiten ruim 6.000 belangstellenden trokken. BBL-medewerker Johan Vandewalle: "We wilden aantonen dat kunstlicht heel wat hinder veroorzaakt: door regelrechte verblinding, als storende factor bij nachtelijke activiteiten (zoals sterrenkijken of natuurwandelingen) of als bron van onbehagen bij de burger. Ook dieren ondervinden last van de overmatige verlichting."

Vlaanderen behoort tot één van de meest verlichte gebieden ter wereld. Enkel al op de energiekosten van de openbare verlichting en de verlichting van gebouwen zou tot 49 procent bespaard kunnen worden. Een besparing van maar liefst 384 miljoen frank voor de gemeenten en de gewesten samen, zo rekende BBL uit in het kader van het vorige Milieuraapport Vlaanderen. Energie besparen kan ook door gebruik te maken van efficiëntere, spaarzame lichtbronnen en door overtollig licht te doven tussen 24 uur en 6 uur.

De Nacht van de Duisternis was tevens de hekkensluiter van de Maand van de Energiebesparing (oktober), een initiatief van de Vlaams Instelling voor rationeel Energiegebruik (Vireg) en de Vlaams minister van Economie, Eric van Rompuy (CVP). BBL organiseerde tal van activiteiten gedurende deze maand. BBL-campagnecoördinator Dirk Van Regenmortel: "Meer dan 500 architecten woonden één van de informatieavonden bij rond energiezuinig bouwen en verbouwen. We hiel-

den een succesrijk symposium over energiezuinige en comfortabele kantoren: de buitenlandse sprekers kenden heel wat bijval. Tot slot waren er de rondleiding in energiezuinige woningen over gans Vlaanderen. Kandidaat bouwers- en verbouwers konden zich hiervoor aanmelden bij GAP-Vlaanderen. Een aanbod dat een ware toevloed aan inschrijvingen opleverde."

Danny Jacobs

De Nacht van de Duisternis vormde het succesrijke orgelpunt van een even geslaagde 'Maand van de Energiebesparing'. De milieubeweging formuleerde een maand lang haalbare én creatieve alternatieven voor een meer rationeel maar even aangenaam gebruik van energie. Ging er ook bij u een lichtje branden?

Kalender

Bond Beter Leefmilieu vzw zoekt geëngageerde vrijwilligers voor redactie- en promotiewerk voor Milieurama.

U houdt van milieu en heeft voeling met de natuur- en milieuthematiek in Vlaanderen?

U heeft een vlotte pen en interessante ideeën voor de redactie van Milieurama. U ziet het zitten om tijdens milieubeurzen en -happenings promotie te voeren voor ons tijdschrift.

Dan bent u de man/vrouw die we zoeken. Wij bieden:

- Een leuke en aangename werksfeer
 - Vergoeding v/d onkosten
- Ziet u het zitten om straks mee te werken aan de verdere uitbouw van het enige echte milieumagazine in Vlaanderen? Stuur dan een briefje naar Bond Beter Leefmilieu vzw, Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel, fax: 02/230 53 89, e-mail: hostmaster@bbvlv.be

Binnenkort bever en kwak aan de Grensmaas?

LIMBURGSE KOEPSEL VOOR NATUURSTUDIE

Op zaterdag 16 januari organiseert de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (Likona) zijn jaarlijkse contactdag in het Limburgs Universitair Centrum te Diepenbeek. Likona is een samenwerkingsverband van een aantal werkgroepen die actief zijn op het vlak van bescherming van bedreigde planten- en diersoorten. Zij inventariseren, brengen veldgegevens samen en voeren acties. De bedoeling van de jaarlijkse contactdag is om alle geïnteresseerden die de Limburgse natuur onderzoeken of willen onderzoeken bij mekaar te brengen en kennis te laten maken met recent natuuronderzoek in Limburg. Tijdens de contactdag van 16 januari kom je te weten waarmee de diverse Likonawerkgroepen zich het voorbije jaar bezig hielden. In de namiddag staat o.m. een voordracht op het programma over de fauna in de Limburgse Kempen in de periode 1910-1950, schetst Stijn Vanacker van het Instituut voor Natuurbehoud de kansen van bever en kwak bij de Grensmaas en worden de resultaten van de nieuwe herpetologische atlas besproken.

Likona,

Het Groen Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk,
Tel. 011/26.54.50., Fax. 011/26.54.55.

Ankona organiseert ontmoetingsdag

Op zaterdag 13 februari organiseert de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (Ankona) in het Antwerpse provinciehuis zijn jaarlijkse ontmoetingsdag. In de voormiddag wordt gediscussieerd rond het thema 'introductie en herintroductie van soorten'. Na de middag kan je luisteren naar diverse voordrachten over natuurstudie en -bescherming.

Ankona,

Provinciaal Instituut voor Hygiëne,
Tel. 03/259.12.49.

Hoe besparen op energie en water?

De Brugse Volkshogeschool organiseert vanaf 26 januari een tweeledige cursus die een aantal praktische tips geeft om thuis te besparen op je water- en energierekening. Eric Janseune van het Centrum voor Zonne-Energie stelt daarvoor twee systemen voor. Het eerste is een standaardpakket zonneboiler. Het is een compact systeem dat ontwikkeld is in Nederland en zich laat installeren als een dakraam. De zonneboiler is in staat om in zeer grote mate te voorzien in de behoefte aan warm

water voor sanitair gebruik. Met zeer eenvoudige technologie wordt gratis zonne-energie aangewend om te voorzien in een elementaire behoefte. Het tweede systeem is een pakket dat voorziet in het gebruik van regenwater voor tal van toepassingen in het huishouden. Dit pakket voorziet in leidingen, pompen, een wettelijk systeem van koppeling aan het waterleidingsnet wanneer de voorraad is opgebruikt.

Bij de cursus is ook een map voorzien waarin staat uiteengezet hoe je op basis van je behoefte kunt berekenen hoe groot de capaciteit van de installatie moet zijn.

De Volkshogeschool,

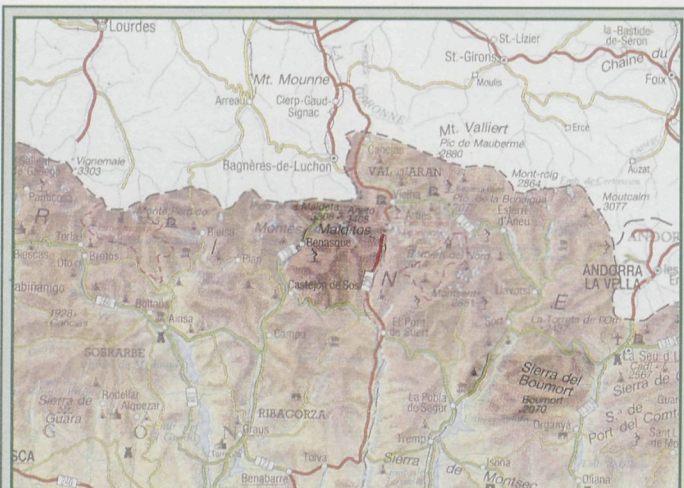
Baliestraat 58, 8000 Brugge,
Tel. 050/33.01.12., Fax. 050/33.60.33.

27

De Fundació Natura wil in de Sierra de Boumort werk maken van ecotoerisme in zijn puurste vorm.

Posets-Maladeta

Het Parque Posets-Maladeta ligt in het uiterste noorden van Spanje, net ten zuiden van het Zuid-Franse Bagnères de Luchon. Benasque, het dorpje dat centraal in het park ligt, ligt zo'n 150 km ten zuidwest van Vielha en zo'n 100 km noordoost van de provinciehoofdstad Huesca.

Sierra de Boumort

Ligt in de pre-Pyreneeën, zo'n 250 km ten noordwesten van Barcelona. Gerri de La Sal is een dorpje langsheen de N260 van Sort naar Tremp.

Hoe kom je er?

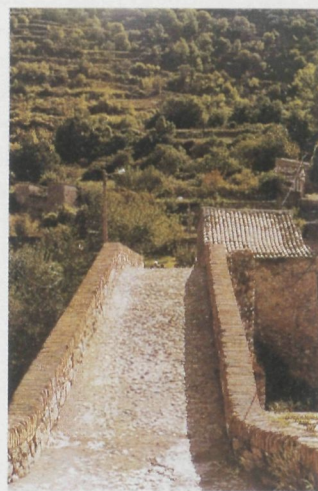
Met de trein richting Barcelona en van daaruit spoor je ofwel naar Tremp (Sierra de Boumort) of Barbastro (Posets-Maladeta). Van daaruit neem je de bus. Met de auto rij je Spanje binnen langs de tunnel van Vielha in het Val d'Aran om dan via de N230 naar Pont de Suert en zo richting Benasque te rijden. Voor de Sierra de Boumort rij je in Pont de Suert over de N260 naar Tremp en zo naar Gerri de la Sal.

Wandelen van Posets en Maladeta

"Hoeveel nationale parken telt België?", gooit Francesc Giro, directeur van de Noord-Spaanse Fundació Natura, me meteen voor de voeten wanneer ik hem ontmoet in Benasque, een dorp middenin de Spaanse Pyreneeën. Ik pas. Bij heel wat natuurfreaks van bij ons klinken de nationale parken Ordesa en Aigües Tortes bekend in de oren.

Spaanse Pyreneeën hun minder bekende

Maandag 21 september. We ontmoeten Francesc Giro en enkele collega's in 'Casa Pey', een bruine kroeg in Benasque. Giro is de drijvende kracht achter de Fundació Natura, een natuurvereniging die enkele jaren geleden werd opgericht en zich vooral bezighoudt met de uitwerking van enkele specifieke projecten inzake ecotoerisme in de Spaanse Pyreneeën. "Ik werkte jarenlang als bioloog in een aantal nationale parken, zowat overal in Spanje", zegt Giro. "Aanvankelijk in de Doñana, het nationale park dat begin dit jaar nog werd getroffen door een olieramp, later ook in dat van Ordesa en Aigües Tortes. Maar de lethargie bij het beheer en de politieke onwil van de centrale regering in Madrid overtuigden me in '92 om zelf een natuurvereniging op te starten". Klaagt de Vlaamse milieubeweging wel eens over de moeilijkheden die onze federale staatsstructuur met zich brengt, dan zijn die problemen in Spanje minstens even erg. "Het beheer van de nationale parken gebeurt door Icona, een overheidsdienst die ressorteert onder het nationale ministerie van landbouw", verduidelijkt Francesc Giro. "En die hebben een bijzonder conservatieve opvatting over het beheer van die nationale parken. Zelden wordt een beheersplan opgesteld dat ook rekening houdt met de gevaren en mogelijkheden van het toenemend aantal toeristen of de gevoeligheden van de lokale besturen".

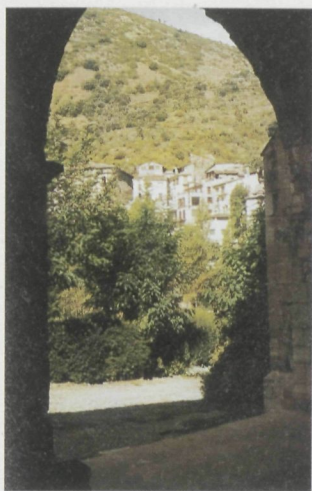

Politiek wil park

In Benasque maken we ons klaar voor een trektocht van enkele dagen doorheen het natuurpark Posets-Maladeta. Samen met de mensen van Fundació Natura, Rafael Villaler en Inocencia Altuna, resp. gids en directeur van het park, gaan we op zoek gaan naar de lammergier. Die groeide de voorbije jaren uit tot zowat het symbool van de natuurbescherming in de Spaanse Pyreneeën. "Het natuurpark Posets-Maladeta werd in '94, net voor de regionale verkiezingen, opgericht door de regering van de deelstaat Aragon", zegt Altuna. "Daarmee wou die regering haar fel gecontesteerde milieubeleid alsnog wat kleur geven. Tevergeefs, want net als bij de nationale verkiezingen werd ook hier de regerende socialistische PSOE flagrant weggestemd". En voor de huidige centrumrechtse deelregering is de uitbouw van Posets-Maladeta zeker

"Spijtig dat men zich vaak tot die twee gebieden beperkt", merkt Francesc Giro op. "Want een aantal andere regio's zijn op vlak van biodiversiteit minstens even belangrijk". Milieurama trok de voorbije herfst enkele dagen doorheen het minder bekende natuurschoon van de Spaanse Pyreneeën en maakte de proef op de som...

eën laten zich van k ende kant zien...

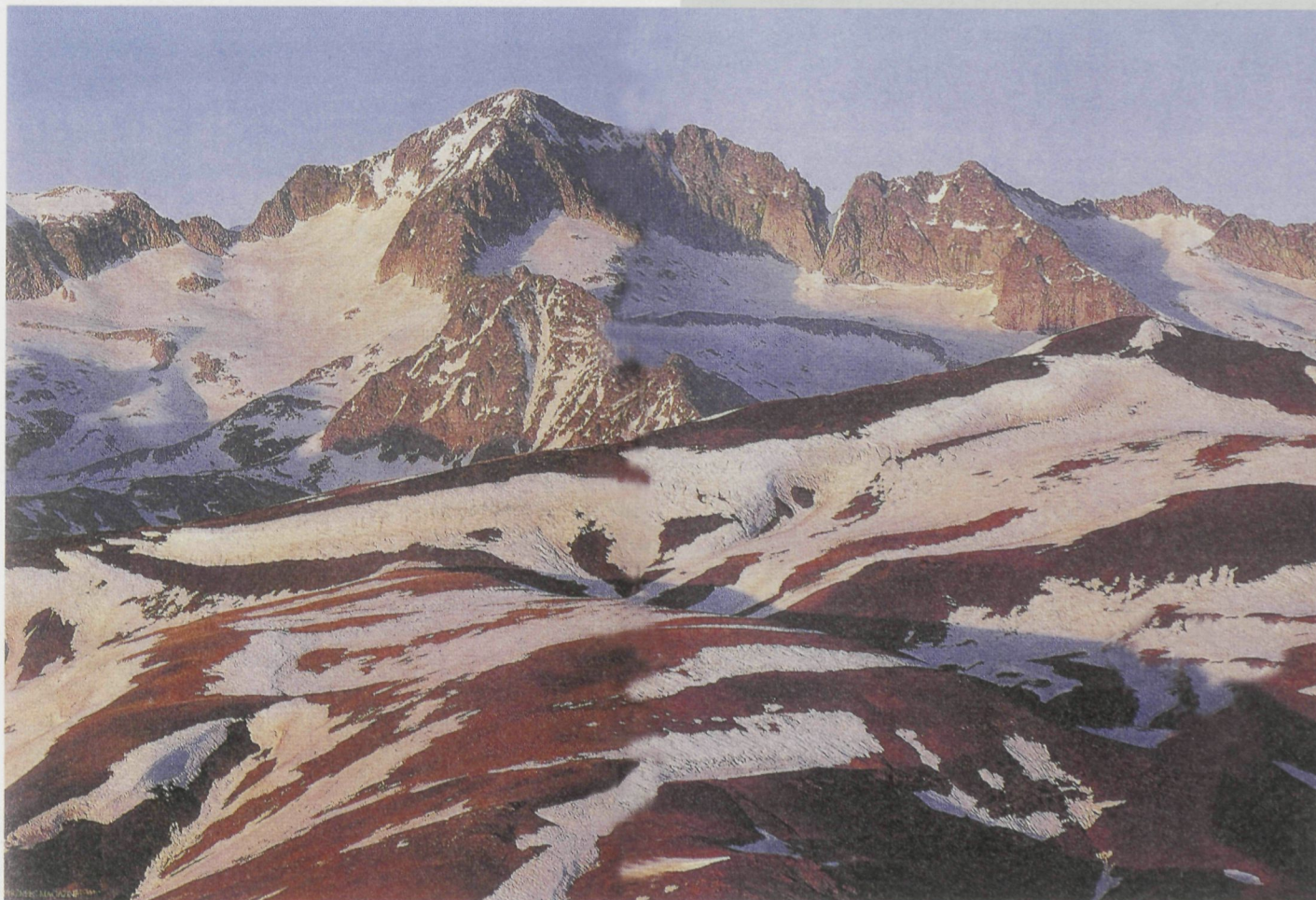
geen topprioriteit. In een tijds-
spanne van amper 4 jaar passeer-
den reeds 3 directeurs de revue.
Werkingsmiddelen worden door de
deelregering nauwelijks ter
beschikking gesteld.

Langs de Maladeta-gletsjer

Nochtans is dit natuurpark een
pareltje. Het gebied strekt zich uit
over ruim 33.000ha, rondom de
toppen van de Posets (3.377m),
Maladeta (3.308m) en Aneto

(foto boven) De Collegatskloof in de Sierra de Boumort.
Hier voelt de lammergier zich prima thuis.

(foto onder) Een zicht op het Maladetamassief met de
hoogste toppen van het Pyreneeëngebergte.

► (3.404m), meteen het 'dak' van de Pyreneeën. "Het gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een groot aantal bergmeren, afkomstig van gletsjers die hier eeuwen geleden het volledige oppervlakte bedekten", zegt Villaler. Aan zijn noordzijde grenst het natuurpark aan het Franse Parc National des Pyrénées Occidentales. Vanuit Benasque rijden we met enkele terreinwagens over een hobbelige weg naar het 'Hospital de Benasque', een fraai gerenoveerde berghut die reeds in de middeleeuwen dienst deed als schuilplaats voor pelgrims en herders die van hieruit de oversteek van Spanje naar Frankrijk waagden. Wij doen nu net hetzelfde. Gestaag gaat het richting 2.350 m, tot we enkele uren later bovenop de Portillon de Benasque voor ons Frankrijk zien liggen. Daarna zakken we af naar La Renclusa, een refuge van waaruit nogal wat trekkers de beklimming naar de top van de Aneto aanvatten. "De voorbije zomer is die beklimming voor 12 trekkers fataal geweest", geeft Rafael Villaler nog droogjes mee. "Posets-Maladeta is bijzonder populair bij trekkers, jammer genoeg vertrekt niet iedereen even goed voorbereid".

Heliski vormt bedreiging

Onderweg onderhoudt Inocencia Altuna ons over andere problemen waarmee zijn natuurpark te kampen heeft. En die zijn heus meer dan alleen van financiële aard. "Hier nauwelijks enkele kilometers verder ligt het skistation van Cerler dat jaarlijks goed is voor enkele tienduizenden skiërs", zegt Altuna. "De voorbije jaren kende dat skistation een explosieve groei en, alhoewel het niet in het park zelf ligt, is de impact ervan toch duidelijk". De drukte die wordt veroorzaakt door toeterende auto's, skiërs die van de pistes afwijken,... komt de noodzakelijke rust van de kwetsbare fauna zeker niet ten goede. Eind '98 opent het skistation overigens een nieuwe piste. "Ook de trend van heliski baart ons zorgen", voegt gids Villaler eraan toe. "Geïnteresseerden kunnen zich tegen een woekerprijs met een helikopter laten droppen op de flanken van de Maladeta-gletsjer en van daaruit op skilatten de afdaling aanvatten. De typische vegetatie wordt daardoor beschadigd, dieren worden opgeschrikt,...". Ook de jacht blijkt een probleem. Alhoewel binnen de grenzen van het natuurpark een totaal jachtverbod geldt, kan dat door een gebrek aan opzichters nauwelijks worden gecontroleerd. Dat personeelsgebrek laat zich ook voelen wanneer, vooral dan tijdens de zomer, het Posets-Maladeta-park door toeristen wordt overstelpt. "De situatie mag hier dan al minder ernstig zijn dan in het Ordesa-park, dat in '97 door ruim 800.000 mensen werd bezocht, toch is het duidelijk dat we onze grens hebben bereikt", vindt Rafael Villaler.

Toch zijn dit problemen die, normaliter, binnen het concept van een door de overheid beheerd natuurpark perfect beheersbaar moeten zijn? "De gemeentebesturen maken deel uit van onze beheersstructuur en zij voelen er helemaal niks voor om die toe-

ristenstroom in te perken", legt Altuna de vinger op de tere plek van zijn park. "Het aan banden leggen van het skistation van Cerler is bijvoorbeeld niet bespreekbaar. Hoogstens kan er sprake zijn van de aanleg van een parkeerterrein bij de ingang van het park om op die manier het aantal auto's te reduceren. We hopen dat parkeerterrein in de zomer van '99 te realiseren. Hoogtijd, want tijdens de voorbije zomer was het hier op zondagnamiddag vaak filerijden".

Teveel bureaucratie

"Veel, zoniet alle, problemen waarmee het natuurpark Posets-Maladeta nu te maken heeft, zijn terug te brengen tot de manier waarop het park in '94 is opgericht. Het was een louter politieke beslissing die vanuit de deelregering werd genomen zonder dat vooraf aan de lokale besturen advies werd gevraagd", blikt Francesc Giro van de Fundació Natura enkele dagen later met ons terug. In zijn vlotrijdende terreinwagen zijn we op weg naar de Sierra de Boumort, een ander vrijwel onbekend natuurgebied in de pre-Pyreneeën, zo'n 250 kilometer noordwest van Barcelona. In zijn carrière heeft Giro wel met meer gelijkaardige problemen te maken gehad: "De Spaanse Pyreneeën zijn pas sinds enkele jaren door het toerisme ontdekt. Vanzelfsprekend willen veel lokale besturen nog steeds het onderste uit de kan halen en heeft men het niet zo begrepen op milieumaatregelen die ze meestal als een beperking van hun economische waarde beschouwen. Maar dikwijls heeft het ook te maken met de sterk bureaucratische manier waarop onze nationale of natuurparken worden beheerd".

Economische inhaalbeweging

De Fundació Natura bewijst sinds enkele jaren dat het ook anders kan. In een aantal Noord-Spaanse regio's ging de organisatie rond de tafel zitten met gemeentebesturen om te zien in hoeverre samen kon worden gewerkt rond de realisatie van zeer concrete en kleinschalige natuurprojecten. Eén ervan situeert zich dus in de Sierra de Boumort, een gebied van ruim 10.000 ha dat zowel kenmerken vertoont van een typisch berglandschap met pieken en rotsformaties tot 2.200m alsook duidelijk wordt beïnvloed door een mediterraan klimaat. Je vindt er uitgestrekte bossen van grove den of eik waar een brede schare aan vogels en dieren goed in gedijt. Bijvoorbeeld de auerhoen, Zwarte Specht en heel wat indrukwekkende roofvogels zoals lammergier en koningsarend. Maar ook gems, everzwijn, wilde kat en... herten.

Donderdag 24 september. We verblijven in een klein hotelletje in Gerri de la Sal, langsheen de N260 tussen Sort en Tremp. Het dorpje telt hooguit 250 inwoners en ligt middenin de Sierra de Boumort. Het is ondertussen bijna middernacht wanneer we het laatste restje rode wijn uit de fles gieten en ons klaar maken voor een uitzonderlijke waarneming van bronzende herten. Jordi Canut, in het dagelijkse leven gids in het nationaal park Aigües Tortes, brengt ons met zijn terreinwagen tot vlak bij een open plaats in het bos. Na enkele minuten weergalmt het hevige gebrul van herten doorheen de nacht. We wachten geduldig tot ze zich aandienen bij de open plek. Tevergeefs. 's Anderendaags zien we tijdens een wandeling meer dan eens afgeschuurde boomschors en omgewoelde aarde. Restanten van het ruwe machtspeel tussen vechtende mannetjesherten. We wandelen tot bij de berghut van Cuberes waar een enthousiast jong stel, Gabi en Anna, sinds deze zomer de dienst uitmaakt. Bij, alweer, een glas rode wijn vertelt Guido de Velazquez van de Fundació Natura wat hun organisatie hier wil realiseren: "Bedoeling is dat we mensen laten kennis

SOMS RAKEN DE SKIËRS OOK KWETSBARE BOMEN

maken met de natuur in dit gebied. Maar dan wel op een gecontroleerde manier zodat de natuur er zelf niet wordt door beschadigd. Bovendien moet ook de lokale bevolking er beter van worden. De voorbije jaren is deze regio hier sterk ontvolkt. Door de uitbouw van een aantal specifieke toeristische activiteiten moet het mogelijk zijn hier ook een economische inhaalbeweging in gang te zetten".

Lammergier én koningsarend!

Na een stevig middagmaal gaat de tocht verder doorheen de 'Des-filledaro de Collegats', een immense rotskloof met daartussenin een smal wandelpad. "Dit rotsgebied vormt een ideaal territorium voor lammergieren", weet Jordi Cannut terwijl we, terug boven, de vallei overzien. Een halfuurtje wachten wordt beloond. In de vallei zien we een lammergier tergend mooi met de termiek op en neer cirkelen. Wat verderop zelfs een paar koningsarenden. "Een bijzondere waarneming", laat Jordi Cannut ons weten. "Beide laten zich niet zo vaak in mekaars buurt zien". Nadat ook enkele vale gieren de revue zijn gepasseerd, valt mijn oog op de enorme stuwdam van Tremp die enkele kilometer verder een schrijnend contrast vormt met de ongeschonden schoonheid van dit landschap. "Toen de dam begin jaren '70 werd aangelegd, maakte men 3 dorpen met de grond gelijk", zegt Francesc Giro. "Ook wat verder, bij Ainsa, deed men net hetzelfde. Nog steeds bestaan plannen om nieuwe stuwdammen aan te leggen. Uiteraard zorgt dat voor het nodige protest. In het verleden stonden die dorpjes evenwel alleen met hun protest, sinds '97 proberen we dat hier in de regio wat te overkoepelen".

Tijdens onze terugtocht vraag ik Francesc Giro op welke manier zijn organisatie met de lokale beleidsvoerders probeert samen te werken. "Die samenwerking is zeer intens", antwoordt hij. "De voorbije jaren kende deze regio een 'boom' van 'adventuresports' allerhande. Maar stilaan wordt duidelijk dat deze vorm van toe-

Het kleine dorpje Gerri de la Sal vormt de ideale uitvalsbasis voor schitterende natuurwandelingen in de Sierra de Boumort

risme niet alleen weinig directe voordelen oplevert voor de lokale bevolking, het zijn immers veelal buitenlandse touroperators die dit organiseren, maar ook schade berokkent aan de kwetsbare fauna en flora. We stellen vast dat steeds meer lokale besturen hun buik vol hebben van sporten zoals canyoning, rafting of parapente. Dergelijke activiteiten worden ook wel eens gecatalogeerd als ecotoerisme, dat zijn ze echter in geen geval.

Neem nu parapente. Voor een bedreigde soort zoals de lammergier is het cruciaal dat die in zeer rustige omstandigheden kan broeden. En dat is niet te verzoenen met dat soort tuig dat ongecompliceerd de lucht ingaat". Het gemeentebestuur van Gerri de la Sal kwam dan ook zelf naar de Fundació Natura toe met de vraag of niet samen kon worden gewerkt rond de uitbouw van een project gebaseerd op duurzaam ecotoerisme. "Zo merk je dat je aan duurzame ontwikkeling wel degelijke een interessante én concrete invulling kan geven", merkt Giro tenslotte nog op. "Of is dat in België niet meteen een prioriteit?"

Piet Decoster

Fundació Natura

Rambla Catalunya 121, 08008 Barcelona

Tel.: 00.34.93.237.38.02 Fax: 00.34.93.237.01.81

e-mail: fnatura@sct.icnnet.es

Krijgt Somporttunnel trieste opvolger?

Nieuwe weg tussen Frankrijk en Spanje bedreigt uniek natuurgebied.

Herinnert u zich nog het protest tegen de aanleg van de Somport-tunnel in de Aspevallei? De kans is reëel dat we binnenkort opnieuw met zijn allen kunnen gaan mobiliseren, want de Franse en Spaanse overheid hebben het plan opgevat om de

weg tussen Benasque en Bagneres de Luchon, die zowel het natuurpark Posets-Maladeta als het Franse Parc National des Pyrénées Occidentales doormidden zou snijden, door te trekken. Het lijkt niet alleen surrealistisch, het is het ook...

De A-139 die vanuit Benasque in noordelijke richting zich verder omhoogslingert, komt enkele kilometer verder abrupt ten einde. Letterlijk tegen de rotsen. Aan de andere kant van het massief ligt het mondaine Franse stadje Bagnères-de-Luchon. Ook daar loopt de weg, vlakbij het populaire skioord Superbagnères, ten einde. Nadat het dossier van de C-120 jarenlang geblokkeerd zat, lijkt er nu toch beweging in te komen. De centrumrechtse deelregering van Aragon voelt er wel iets voor om de vallei te ontsluiten en liet de voorbije maanden geen kans onbenut om de lokale bevolking te wijzen op de voordelen van een doortrekking van de C-120.

"Gekkenwerk", reageert Rafael Villaler, gids van het natuurpark Posets-Maladeta. "Op die manier snij je een natuurgebied dwars doormidden. Bovendien valt het ook niet te rijmen met het reintroductieproject van bruine beren dat sinds '94 aan de Franse zijde van de Pyreneeën werd opgestart. Sinds vorig jaar merken we dat de populatie zich ook gestaag gaat vestigen aan de Spaanse kant van de Pyreneeën. Zo'n weg zou meteen hun verzekerde doodsteek betekenen".

Bovendien worden ook vragen gesteld bij de economische meerwaarde van zo'n weg. Villaler: "Het wordt voorgesteld alsof de lokale besturen aan Spaanse zijde voorstander zijn

van zo'n verbinding. Niets is echter minder waar. De charme én de kracht van deze vallei bestaat net uit het feit dat ze geïsoleerd is én de mensen als het ware verplicht zijn om er enkele dagen te blijven. Een ontsluiting betekent niet noodzakelijk een economische meerwaarde". Toch verwacht Francesc Giro van de Fundació Natura dat de discussie de komende maanden nog zal worden opgevoerd: "Het zal erop aankomen om de bevolking juist en correct te informeren. Met sterke argumenten". Wordt ongetwijfeld vervolgd...

Procter & Gamble

Kwaliteitsproducten
gemaakt na veel
milieuonderzoek

- Risk Assessment and Management of New and Existing Chemicals
Environmental Toxicology and Pharmacology
C.J. Van Leeuwen, F. Bro-Rasmussen, T.C.J. Feijtel, R. Arndt,
Grandy, B. Hansen, J.J. Van Hemmen,
- Composting to Achieve a 50% Reduction in Landfill
Management Approach
P. Schauner., 1997
- Fate of Linear Alkylbenzene Sulfonate in the Environment.
D.C.. McAvoy, W.S. Eckhoff and R.A. Rapaport. 1997. The CLER Review 3(1): 4-17
- Effects of Nutrient Trace Metal Complexation by Ethylenediamine-N,N'-bis(2-sulfonatopropyl)-EDDS
(S,S)-EDDS
- L'inventaire du Cycle de vie Pour les Produits Chimiques
P. Schauner, and J.W. Owens
- Integrating Life-Cycle Assessment Within Environmental Management
B. De Smet, P.R. White and J.W. Owens
ed. Chapter 16, Mc Graw Hill
- Building Uncertainty Analysis into Chemicals Disposed Through Municipal Wastewater.
C.E. Cowan, T.W. Federle, R.J. Larson T.C.J. Feijtel 1996
- Impact of Biodegradation Test Methods on the Applicability of Biodegradation QSARs
C.E. Cowan, T.W. Federle, R.J. Larson T.C.J. Feijtel 1996
- Flow Through Laboratory Microcosm Suitable for Assessing Effects of Surfactants on Natural Periphyton
S.A. Belanger and K.L. Rupe. 1996 A. Environmental Toxicology and Water Quality, 11:65-76

Dit geldt voor alle producten van Procter & Gamble:

O.a. Bonux - Ariel - Dash - Dreft - Vizir - Bonux - Ace Delicat - Lenor - Mr. Proper -
Antikal - Pampers - Bounty - Always - Alldays - Demak'up - Tempo - Tampax -
Oil of Olaz - Vicks - Pétrole Hahn - Pantene - Head & Shoulders - Wash & Go -
Monsavon - Clearasil - Secret